

ORIGENS MUNDIALS DE L'ESCOLTISME

GABARRO, Marcel

M A R C M Ò N D I A LDESENVOLUPAMENT DEL CAPITALISME : C O L O N I A L I S M E

El paper jugat per les colònies en el desenvolupament del capitalisme es primordial (1). Fou en el comerç on, inicialment, les "formes" capitalistes anaren prenent cos. Les companyies colonials, certament hi jugaren un gran paper (2).

Es el comerç, i principalment el comerç colonial, que fornirà gran part del capital que farà possible - amb d'altres factors, evidentment - la Revolució Industrial anglesa a meitats del segle XVIII è. Un cas semblant el trobem a Catalunya a la segona meitat del mateix segle, però la iniciada Revolució Industrial quedarà estroncada aquí per tres factors: les guerres contra Anglaterra (1779-1808), que paralyzaran el comerç espanyol, la Guerra del Francés (1808-1814), i la posterior pèrdua de les colònies sud-americanes (1820- 1823). (3).

El sistema capitalista amb la Revolució Industrial entra en una nova etapa (4). Del capitalisme comercial -classificat per alguns com un sistema econòmic encara que secundari, (4 bis) que es donaria durant els segles XVI, XVII i XVIII i que es anomenat mercantilisme (5) - hom passa al capitalisme industrial (6).

Van Effenterre (2), divideix en tres classes, els participants en les curses colonials: els que hi tenien una participació brutal i sòrdida, com un Cecil Rhodes (3) o un Kitchener, els qui hi anaven a fer sport i a passar-s'ho el millor possible, passejant el seu complex de superioritat anglesa, i els qui, com Baden-Powell...

"possaven, el contrari, de la vida d'aventura el desplegament de totes llurs energies; cercaven en les exigències molt especials de les campanyes colonials el secret per a renovar les tradicions arcaiques de l'exèrcit britànic; estudiaven les condicions tècniques de la pau militar, que calia assegurar sobre immensos territoris; de vegades superpoblats, amb efectius ridículament petits; sense perdre de vista els interessos de llur pàtria; sentien una missió civilitzadora, s'interessaven del país i feien callar el menyspreu innat dels insulars envers els "nadius". Baden-Powell, fou un dels d'aquest petit nombre, de l'escola dels Roberts i dels Wolseley".

Que les guerres colonials són guerres d'opressió, és innegable. Encara que s'intentà justificar sota la careta de civilització, darrera hi ha un clar interès econòmic que passa per sobre de qualsevol interès dels país sotmés. Però els homes que hi anaven a fer altres favors que els d'interès per la seva metropoli. Ara bé, cal considerar que hi havia maneres i maneres de fer respecte a allò que estava que estava a les seves mans decidir, i que possiblement no era gaire. Altres consideracions

ens semblen fòra de lloc. No pretenem fer un estudi sobre el colonialisme, en un anterior apartat hem intentat explicar aquest fenomen. El que volem dir es que sembla, respecta al fundador de l'escoltisme, que la seva "manera de fer", que la seva persona fou, dins les circumstancies en que hagué de viure, una figura original.

Fruit d'aquest interès professionals i fruit d'una actitud molt intuitiva i pedagògica (4), va escriure un llibre que d'una manera totalment impensada i involuntària, es convertiria en el punt de partença del moviment educatiu que coneixem pel nom d'ESCOLTISME. Ens referim al llibre "Aids to ecouting" -Ajuda als exploradors- publicat a Anglaterra l'any 1899. El llibre anava dirigit, exclusivament, als futurs soldats colonials.

"De moment vol fer bons exploradors militars i entrena els seus soldats a aquest efecte, especialment a l'India, el 1897 quan pren el comandament d'un regiment. El 1899, en el seu llibre Ajuda als exploradors, escrit encara per a l'Exèrcit, fa ressaltar el valor pedagògic de la vida dels peoners i dels exploradors"(5).

Una sèrie de casualitats faran que aquest llibre tingui un èxit importatn en alguns mitjans educatius, entre els escolars i sobre tot en les "Boy Brigade" (6). Possiblement, a part del caire evidentment pedagògic i suggeridor del llibre, no fou gens alié a que fos conegut el nom, que, sobretot a partir de 1900, adquirí Baden-Powell arrel del paper que va tenir en el setge de Mafeking.

La primera meitat del segle XIX. viu el desenvolupament industrial d'Anglaterra i l'inici de fortes industrialitzacions a Europa : França, Alemanya, Països Baixos, Nord d'Itàlia, Catalunya Es la fase industrial. De moment es tracta d'un mosaic de petites indústries, recolzades en petits capitals - familiars - i disperses. Els països viuen encara d'una economia mixta. El nivell de producció, malgrat augmentar ràpidament encara es baix. La demanda no es satisfeta.

El gran tràfec colonial que havien portat els països d'Europa des del segle XV, amb Espanya i Portugal com a pioneres, passant per moments d'hegemonia Holanda i França, arribà al segle XVIII è., quan Anglaterra es feu mestressa indiscutible d'un imperi colonial mundial (7). Des de mitjans del segle XVIII a mitjans del XIX, es a dir durant un segle, la conquesta de colònies passa a segon terme en les activitats que es desenvolupen per Europa. Les revolucions burgeses -coincidents, es clar, amb les "industrialitzacions"- n'ocupen el primer pla. El problema de les colònies rebrotarà una vegada "arrencades " les industrialitzacions europees, i aixó passarà a partir de la segona meitat del segle XIX è.

Durant els primers 50 o 60 anys del s.XIX, l'indústria va seguir un procés de creixement. De la petita indústria inicial es va passar a mitjans segle a la gran empresa . En aquest procés de creixement moltes indústries petites desaparegueren, altres van créixer. L'economia progressiva anà cada vegada més a la reunió de grans capitals amb els que pogué montar grans em-

prese, malgrat romandre fins el s.XX l'indústria familiar.

Els bancs i l'aparició d'empreses estrictament financeres, canalitzaren el capital cap aquesta nova i per altre banda obligada "modalitat". S'havia de produir més perquè la demanda no era satisfeta, s'havia de produir més per guanyar més.

La crisi de 1873 representa un avís seriós. A Anglaterra s'hi inicià un període conegut per "La Gran Depressió".

"Lo que ha llegado a llamarse ,interrumpidamente por intentos de recuperación en 1880 y 1888, continuó hasta la mitad de los noventa, se considera como la etapa de delimitación más clara entre las dos etapas del capitalismo: la primera vigorosa, próspera y alentada por el optimismo aventurero; la segunda, más vacilante y, se diría, henchida de señales de senilidad y decadencia. Este es el período del que Engels pronunció su famosa frase sobre "el derrumbamiento del ... monopolio industrial de Inglaterra", en el que la clase trabajadora inglesa "perdería su posición privilegiada" y "habría de nuevo socialismo en Inglaterra". (8)

La crisi arribà també a Alemanya, Rússia, EE.UU, i fins i tot a França que menys industrialitzada no la patí tant.(9)

No hi ha acrod d'interpretació sobre aquest fet. Si significava que el creixement havia arribat al seu sostre o bé era una crisi de creixement, ara no ens importa. El que si ens interessa ressaltar es el que va passar a partir aquí.

En primer lloc constatem, entre 1870 i 1914 una serie d'avançaments a molts diferents nivells: tècnic, organitzatiu, financer, social, polític, econòmic,... que fan parlar a alguns autors d'una 2ª Revolució Industrial.(10)

En segon lloc, l'aparició de noves indústries -química i elèctrica- molt costoses d'instal·lació, l'aparició de noves

fontes d'energia -petroli i electricitat - que demanaven també grans inversions de capital per la seva explotació, obligava a tenir molt assegurades les ventes, es a dir el mercat. Es començarà primer per assegurar el mercat nacional, d'aquí el moviment proteccionista que s'extengué per Europa durant la segona meitat del s.XIX -creació del Zollverein, al 1848- . La crisi de 1873 augmentà la por a la competència i en conseqüència fins i tot Anglaterra inicià un procés proteccionista. Les noves, grans i costoses indústries necessitaven un volum tal de capital que calia protegir de la competència estrangera. Però vet ací que aviat no n'hi va haver prou amb el mercat nacional. S'havia fet petit. Tampoc fornien les matèries primeres, barates i abundants, que es necessitaven. Aquest problema: trobar matèria prima i vendre els acabats, desencadenà una nova cursa colonial. (11)

I en tercer lloc, aquest interès -proteccionista-va venir al mateix temps que una creixent concentració de la producció, especialment de la indústria pesada, "echando los cimientos de una mayor centralización de la propiedad y del control de la política económica (...) En América, la década de los setentas vio el florecimiento de los trust que habían crecido lo suficiente, en extensión y en estructura, para provocar una legislación antitrust al final de los ochenta..." (12)

Com a síntesi del que portem dit sobre l'últim terç del s. XIX, creiem interessant ressaltar l'opinió de G. Barra-glouch:

"Les noves tècniques industrials, a diferencia de les velles, exigien la creació d'empreses a gran escala i la concentració de la població en vastes aglomeracions urbanes. En la indústria de l'acer, per exemple, la introducció de l'alt forn signifitava que la petita industria individual que donava feina a deu o dotze obrers, havia de convertir-se en un anacronisme. A més a més, el procés de consolidació industrial fou accentuat per la crisi de superproducció que fou la seqüela de les noves tècniques i la causa immediata de la "gran depressió" que tingué lloc entre 1873 i 1895. Els negocis familiars a petita escala, que eren massa migrats per a poder suportar la depressió; i d'altra banda, no sempre tenien mitjans per a finançar la instal·lació de maquinària nova, més complicada i més cara. Per aixó la crisi, en afavorir la racionalització i la direcció unificada, esperonà la preocupació per una producció a gran escala i la formació de trusts i càrtels; i el procés de concentració, un cop iniciat, fou irreversible." (13)

Paral·lelament es desenvolupa un procés polític.

L'accés al poder polític de la burgesia, després de la Revolució francesa (1789-1814) -accés lent fet de mica en mica al llarg del segle XIX- (14) comporta una sèrie de canvis i novetats en el procés polític hagut fins aleshores. Una d'aquestes novetats té una importància rellevant pel tema que estem estudiant: es l'aparició del "nacionalisme".

Fruit de les posicions jacobines durant la Revolució francesa, fruit de les aportacions historico-culturals que portaria el romanticisme(1815)-1830) apareixeran els moviments nacionalistes, després de 1830. (15)

Primerament el nacionalisme va estar vinculat als moviments polítics d'esquerra; més tard, després de 1848, i a mesura que pujava la burgesia i el capitalisme s'anava desenvolupant es vinculà a la dreta. De fet però "su esencia fue siempre la misma: considerar la nacionalidad como cuadro fundamental de los estados europeos." (16) Això suposava un fort trencament en l'ordre públic europeu, trencament tant fort com havia estat també el principi democràtic de sobirania nacional, que destruïa el principi legitimista monàrquic.

"Los grandes partidarios del nacionalismo mesocrático en aquella etapa eran los componentes de los estratos medio y bajo de los profesionales, administrativos e intelectuales, es decir, las clases educadas. (17)

"El progreso de escuelas y Universidades de la medida del nacionalismo, pues las escuelas y, sobre todo, las Universidades se convirtieron en sus más firmes paladines." (18)

En l'aspecte cultural, hi ha un pas importantíssim en l'evolució nacional, quan s'escriu en la llengua nacional.

"Las pequeñas "élites" pueden operar con idiomas extranjeros, pero cuando el cuadro de alumnos aumenta, el idioma nacional se impone (...). Por eso, el momento en

que se escribe en la lengua nacional los primeros libros de texto o los primeros periódicos o cuando esa lengua se utiliza por primera vez para fines oficiales, supone un paso importante en la revolución nacional. En la década 1830-1840 este paso se dio en muchas grandes zonas europeas."(19)

Ara bé, el fet d'identificar el nacionalisme amb la classe "cultura" no vol dir que les masses no tinguessin consciència de quelcom propi i diferencial. El que passa es que ni sabien formular-ho ni podien fer-ho al no tenir cap mena d'organització més o menys coherent.

La burgesia s'identifica ràpidament amb el nacionalisme. L'indústria, com hem esmentat mes amunt, al créixer necessitava mercats. Unificar aquells petits mercats de tipus local, propi de l'Antic Règim, en un mercat més ampli -nacional-, era el que convenia. L'unificació d'Alemania al 1871 precedida des de 1848 pel "Zollverein", unió aduanera dels varis estats germànics que trenta tres anys després quedarien reunits políticament, n'es un bon exemple.

El proteccionisme, mesura de política econòmica, demostrava que la burgesia era al poder, o influenciava d'una manera molt directa al poble. El pas següent va ser llençar-se al mar:

"L'apetit voraç del nou industrialisme, incapaç per la seva pròpia natura, de sostenir-se amb els recursos locals, ràpidament s'empassà tot l'ample món. Ja no es tractava de bescanviar manufactures europees -sobretot tèxtils- per productes tradicionals orientals i tropicals, ni tan

sols de trobar sortidas per a les indústries del ferro i de l'acer en expansió construint ferrocarrils i ponts, etc. Ara la indústria sortí al món on cerca dels materials bàsics sense els quals en les seves noves formes, no podien subsistir." (20)

Els Estats de les nacions industrialitzades que es llençaren a cercar colònies, ho feien, evidentment, amb uns criteris avassalladors. Era una conquesta imperialista (21). Les grans inversions fetes en aquestes noves terres -o la necessitat política de domini- feia que no es pogués refiar de la simple bona voluntat dels indígens i era qüestió de tenir-los "agafats pel coll". D'aquí l'intervenció política en els assumptes interns d'aquí la presència de l'exercit -de les armes, de la força!- a fi de garantir beneficis i obediència.

La cursa per les colònies es dramàtica. Ja no es tracta, arribat el moment, d'obtenir només el que hom necessita, sino de mirar de tenir més que l'altre. Tots els estats europeus que no es conformen en ser de segona fila entraran en un tombant perillós: estar disposats al que calgui per no ser menys que cap altre.

Al 1914 s'arriva, al que vulgarment diem "a les mans". Quan estaran preparats, alguns països es llençaran a la guerra tot arrastrant-ne d'altres. Es juga la darrera carta: l'esclafament contari per la via directa.

Assistim doncs, uns anys avans de 1914 a una psicosis de "preparació", d'"estar preparats", d'"estar sempre a punt" . L'escoltisme veu la llum en aquestes precisses circumstàncies.!!!

NOTES:

- (1).- Sobre el paper del comerç colonial en el desenvolupament del capitalisme vegis: VILAR, HILL, DAVIS y otros Estudios sobre el nacimiento y desarrollo del capitalismo, ed. Ayuso, Madrid, 1971 ; DOBB, M. Estudios sobre el desarrollo del capitalismo ed. Siglo XXI, Buenos Aires, 1972 (2ª ed.), especialmente cap. V b. pp. 213 ss.
- Per l'importància del comerç en la Revolució Industrial: DEANE, Ph. La primera revolución industrial ed. Península, Barcelona, 1972 (2ª ed.) cap IV, pp. 61 ; FRIEDLAENDER y OSER Historia económica de la Europa Moderna ed. F.C.E., México, 1957 cap. VI pp. 130 ; COLE G.D.H. Historia de l'economía moderna ed. 62, Barcelona, 1965 caps. IV, V i VIII.
- Pel cas concret de Catalunya: FONTANA, Josep Formación del mercado nacional y toma de conciencia de la burguesía a "Cambio económico y actitudes políticas en la España del siglo XIX" ed. Ariel, Barcelona, 1973 i sobretot VILAR, P. Catalunya dins l'Espanya moderna Vol. IV "La formació del capital comercial" ed. 62 Barcelona, 1968
- (2).- VICENS VIVES J. Historia General Moderna 2 vols. ed. Mun-taner- Simón Barcelona, 1966 (4ª ed.) Vol. II pp. 19 ss.
- (3).- FONTANA J. "Formación del mercado nacional.... pp. 43-45
- (4).- Aixó sense entrar en discussió sobre quan comença pròpiament el sistema capitalista. Quedem, per posar-nos d'acord, amb el que diu Lajugie: "El sistema capitalista existiria

- com unitat a partir del s.XVIII, però alguns dels seus elements ja existien ben avans". (Lajugie J. Els sistemes econòmics ed.62 Barcelona,1963 Col. A l'abast nº4 p.47)
- (4bis).- LANGE O. Economía Política F.C.E. México p.26
- (5).- "... el sistema mercantil fue un sistema de explotación a través del comercio y regulado por el Estado, que desempeñó importantísimo papel en la adolescencia de la industria capitalista: fue, en lo esencial, la política económica de un período de acumulación primitiva". (DOBB, M. Estudios sobre el desarrollo del capitalismo .ed.Siglo XXI , Buenos Aires,1972 (2ª ed.) p.249-250
- (6).- El capitalisme comercial seria aquell en que el benefici s'obtindria principalment de l'intercanvi de productes, i capitalisme industrial aquell en que el benefici s'obtindria a partir de la fabricació en gran escala de productes.
- (7) .-Al 1763 es signà a París un tractat que posava fi a l'anomenada "Guerra dels set anys" (1756-1763). L'enfrontament entre Prússia i Austria tenint per aliades a Anglaterra i a França i Rússia, respectivament, faria que el conflicte sortís de les fronteres europees. Els interessos colonials d'Anglaterra i França de feia temps molt enfrontats, van trobar l'excusa per passar a l'ofensiva armada. De l'enfrontament en sortiria victoriosa Anglaterra.

"El evidente fracaso de los aliados de Francia en su lucha contra Federico II, precipitó el desastre de aquella potencia en los mares y las colonias, arrastrando consigo a España. En 1763 se firmaba el tratado de París Inglaterra recibía de Francia la colonia del Senegal, en

Africa; todas sus posesiones en la India, salvo Pondicherry, Chandernagor y otras tres plazas, con la prohibición de mantener tropas en ellas; en América, Acadia, Canadá, la isla del Cabo Bretón, los territorios situados a la izquierda del Mississippi, y en las Pequeñas Antillas, Granada, San Vicente, Dominica y Tobago. Además, recibía de España la Florida, las posesiones al este y sudeste del Mississippi y el derecho de cortar palo campeche en el litoral de Honduras. Por su parte, devolvía las conquistas hechas en Cuba y Filipinas, aunque recuperaba la victoria de su aliada reteniendo la Colonia de Sacramento.

Francia fue la gran vencida. Su primer imperio colonial acaba en 1763, puesto que incluso el trozo de la Luisiana situado a la derecha del Mississippi, fue cedido a España en compensación de la pérdida de Florida. Expulsada de América del Norte y de la India, aniquilada su poder marítimo, tuvo que inclinarse ante Inglaterra. Jamás había firmado esta nación paz tan ventajosa. París fue para ella lo que había significado Westfalia para Francia en 1648 : subir al rango de primerísima potencia. En 1763, en efecto, se inicia la hegemonía de Inglaterra en la política mundial." (VICENS VIVES, J. Historia General Moderna Vol.II p.73.

(8).- DOBB, M. La gran depresión a "Estudios sobre el nacimiento..
p169

(9).- DOBB, M. Estudios sobre el desarrollo del capitalismo.
pp.367

(10).- FRIEDLAENDER y OSER Historia económica de la Europa Moderna p.233es.

PASPERMADJIAN, H. La segunda revolución industrial ed. Tecnos.

Cal fer notar que MORI, G. Revolución industrial. Historia y significado de un concepto ed. Alberto Corazón, Madrid 1970 Col. Comunicación Serie B nº 4 es del tot contrari a l'us d'aquesta expressió. "... consideramos que la expresión revolución industrial debe emplearse "solo y exclusivamente" para definir ese conjunto de acontecimientos (...) que se desarrollaron precisamente en Inglaterra en el citado período (el dels inicis del s.XVIII) y que dieron el impulso a la sucesiva expansión de la gran industria hacia nuevas áreas, estrechamente ligadas a dichos acontecimientos y condicionada e influida por ellos en medida variable." (p.45-46).

(11).- A continuació creiem interessant especificar, ni que sigui d'una forma sintètica i esquemàtica, com es va anar fent aquesta expansió colonial.

ANGLATERRA:

- . A principis del s.XIX tenia: Canadà, algunes possessions a la costa occidental d'Àfrica, la colònia de "el Cap" i la Índia.
- . Durant la nova etapa colonial:
 - a Àsia, s'establia a Birmania i Malàia 1888
 - a Oceania, colonitzà Austràlia i Nova Zelanda, que dominaria a partir de 1900 i 1907 respectivament.

- a Africa, domina a Egipte i part del Sudà al 1882, Nigeria al 1885, Rodesia al 1887, Uganda-Kenia al 1893. De 1889 a 1902 fa la "Guerra dels Boers" que acabarà amb l'anexió d'Orange i Transvaal.

FRANÇA:

- . A principis del s. XIX tenia: les Antilles a Amèrica, i algunes places a la India.
- . Durant la nova etapa colonial:
 - a Africa, iniciada la conquesta d'Argèlia pels Borbons hi afegeix Tunis al 1881 i el Marroc al 1905. Ocupen territoris al Suda'Occidental i Central, Costa del golf de Guinea i Madagascar al 1896.
 - a Assia, completa l'ocupació d'Indoxina al 1858.

ALEMANIA:

Arriva tard al repartiment d'Àfrica. Malgrat tot després de la Conferència Colonial de Berlín de 1885, funda les colònies de Togo Camerún, Namàbia i Tanganika a Africa, i compra les Carolines i les Marianes - illes del Pacífic- al 1899 a Espanya.

ITALIA : fracassa a Abissínia al 1895.

RUSSIA : Entre 1858 i 1860 ocupa la costa del Pacífic entre l'Amur i Usuri, fundant Vladivostok. Entre 1865 i 1893 conquesta el Turquestà Occidental i el Pamir.
Desde 1900 intervé a la Manxúria.

EE.UU. : Exten la seva influència cap a Sud-Amèrica (Cuba 1898) i al Pacífic.

JAPO : S'estableix a Corea després de la guerra xino-japonesa de 1895. Aquest mateix any adquireix Formosa. Al 1905 amb la guerra russo-japonesa obté el protectorat sobre Corea, Port-Arthur i l'hegemonia a Manxúria.

(Aquestes dades han estat extretes del Polis, Historia mundial ed. Vicens Vives, Barcelona, 1965 (IIªed.) dels

professors PERICOT, CASTILLO i VICENS VIVES.)

- (12).- DOBB, M. La gran depresi3n a "Estudios sobrep. 176-177
- (13).- BARRAGLOUCH, G. Introducci3n a la hist3ria contemporania,
ed.62, Barcelona 1966 Col."al'abast" n334
p.53.
- (14).- Les revolucions de 1830,1848 i 1871, en serien l'afiançament de la burgesia i un pas m3s cap el domini exclusiu de l'aparell estatal i la vida p3blica. Primer "destronant" a les restes del feudalisme, despr3s "frenant" al poble. Aix3 3ltim es molt clar a la de 1848 i sobretot a la de 1871, com a reacci3n a la "Comuna" que el poble de Par3s va espontaniament organitzar al 1871 davant l'aband3 del govern i el parlament franc3s, de la ciutat de Par3s assetjada per les tropes prussianes.
- (15).- HOBBSAWM, E.J. Las revoluciones burguesas ed. Guadarrama, Madrid,1971 pp.239 ss.
- (16).- VICENS VIVES, J. op. cit. Vol.II p.331
- (17).- HOBBSAWM; E.J. op. cit. p. 243
- (18).- " " " p. 244
- (19).- " " " p. 245
- (20).- BARRAGLOUCH, G. pp. cit. p. 55-56
- (21).- Sobre aquest "nou imperialisme", darrerament s'ha pasat en discussi3n l'interpretaci3n econ3mica que li havia donat

Lenin, pel qual l'imperialisme seria una lluita per adquirir profitosos mercats d'inversió. Alguns autors han donat més importància a circumstàncies de tipus polític, com qüestions d'hegemonia i prestigi, de poder,... ect., entre les potències europees. Creiem amb G. Barraclough que:

"Quan ens diuen que el nou imperialisme era originalment un fenomen específicament polític, la resposta és que dins un contexte com aquell la distinció entre política i economia és irreal. El que cal explicar són els factors que distingiren l'imperialisme de la darrera del segle XIX de l'imperialisme de les èpoques anteriors, i això és impossible de fer sense tenir en compte els canvis socials i econòmics bàsics del període que seguí el 1870" (op.cit. p.60-61)

Un resum bibliografia sobre aquesta polèmica a BARRACLOUGH op. cit. pp.58 ss.

BADEN-POWELL I LA CREACIO DE L'ESCOLTISME

Robert Stephenson Smith Baden-Powell, nasqué el 22 de febrer de 1857 a Londres. Era fill d'un pastor protestant, que morí just tres anys més tard. Pel que sembla tingué una infantesa i adolescència força normals. No destacà a l'escola ni per estudiós ni per esportista.

"Es mantenia en una honesta mitjania i preferia, per damunt del que passava portes endins del col·legi, el plaer de fer campanya i l'exploració del camp dels contorns (...), però ens equivocariem cercant en el seu cas una actitud de revolta o d'incomprensió". (1)

Als 19 anys s'enrola al cos dels oficials britànics i amb tres mesos el transformen amb un sots-tinent destinat a la Índia, on comença la seva vida a l'exèrcit colonial anglès. Aixó li permetrà de voltar molt: Índia, Àfrica, Rússia, Centre-Europa, Nord-Àfrica, ... unes vegades comanant tropes, d'altres, sol, fent espionatge com a voluntari al servei secret. De tot arreu aprent. Podriem dir que a tot arreu reeix, doncs la seva vàlua professional i personal es ven reconeguda. Als quaranta anys era coronel i general als quaranta-tres, després del setge de Mafeking.

El setge de Mafeking .

El punt d'arrancada que tradicionalment es dona, i pròpiament cal considerar, de l'escoltisme fou el campament que amb caràcter experimental porta`a terme Baden-Powell, al 1907, a l'illa de Brownsea, amb vint-i-quatre nois. Però totes les històries de l'escoltisme, i em refereixo d'una manera especial a les "notes" que els diferents moviments escoltes donen als seus membres, citen com un punt important en la vida de Baden-Powell, respecte a la seva posterior dedicació al camp educatiu, el succeís que tingué lloc a Mafeking.

Alguns autors opinen que l'imperialisme anglés dels darrers anys del segle XIX è., mantenia una actitud bàsicament defensiva. Tot el contrari d'altres nacions, Alemanya i Italia, per exemple que es quan es llençaren a fer-se un imperi colonial.

"Mais si l'image d'un impérialisme conquérant, expansif, paraît ainsi un peu outrée, d'autres auteurs font observer que l'imperialisme britannique de la fin du XIXè. siècle a en réalité un caractère surtout défensif"(7).

La zona de Sud-Africa fou una de las darreres, juntament amb la del Sudà, on Anglaterra hagué de jugar fort per imposar-se. El domini de la regió sud-africana per Anglaterra respongué a una iniciativa individual (8), la de Cecil Rhodes. Aquest havia fundat la British South Africa. Rebia, al 1889, la carta fundacional otorgada per l'Estat -la "Chartered"- per el desenvolupament del Beuchuanaland i de les comarques situades més al

nord (9). Els diamants i l'or n'eren els objectius econòmics més importants.

La presència alemanya en les colònies de l'Àfrica del Sud-Oest, (1884) i l'Àfrica Occidental (1889) i la portuguesa a Angola i Mozambique, representaven un greu perill pels interessos britànics. (10).

L'expansió cap a l'interior que alemanys, portuguesos i, sobretot, anglesos desde el Cap, podien dur a terme, suposava topar amb els "boers", colons d'origen holandès que des de 1836 a 1844 havien iniciat una gran migració (Great Trek (11)), des d'El Cap vers l'interior.

"Las relaciones germano-inglesas estaban ya bastante deterioradas, pero en 1896 alcanzaron su punto crítico. El motivo fue la cuestión boer, problema cada vez más importante para la política imperial inglesa desde el descubrimiento de oro y diamantes en el Rand. En pocos años Johannesburgo se había convertido en el centro económico e industrial de toda África del Sur. Para el imperio británico era ahora un problema acuciante incrementar de nuevo la influencia británica en el Transvaal e integrar a éste y a la república de Natal de nuevo en el imperio. Con este fin Cecil Rhodes, de común acuerdo con Joseph Chamberlain, llevó a cabo a finales de 1895 el "Jameson Raid", destinado a provocar un levantamiento de los ingleses, políticamente sin derechos, en Johannesburgo, y dar así a Gran Bretaña la deseada oportunidad de intervenir." (12)

L'expedició de Jameson no obtingué, però, l'èxit esperat i de 1899 a 1902 té lloc el darrer enfrontament anglo-boer. Inicialment les tropes britàniques van de fracàs en fracàs. Els "boers", comanats pel seu president Grúger ofereixen una forta resistència.

Baden-Powell es treballava de permís a Anglaterra en l'inici d'aquestes hostilitats. El retornen ràpidament a Sud-Africa amb la missió de reclutar forces que haurien de cubrir la frontera oest del Transvaal, de Vryburg (a la colònia de El Cap) a Buluwayo (a Rodesia), d'una distància superior al miler de quilòmetres. Paral·lelament a la frontera hi havia la línia del ferrocarril que unia Rodesia a la costa.

El mes d'octubre de 1899 les tropes boers tallen la línia fèrrea, al nord i al sud d'una petita ciutat: Mafeking, a la que posen setge.

"Les assiéges comptaient un millier d'hommes nouvellement organisés et armés, six cent femmes et enfants blancs et sept mille indigènes. D'octobre 1899 au 17 mai 1900, nous tinmes en échec, au début plus de 10.000 Boers sous le commandement de Cronje, puis des forces moins importants commandés par Sneyman."(13)

Mafeking al resistir, va distreure el gros de les forces boers (14), contribuint així a la victòria final de l'exercit britànic. Com diu Effenterre:

"... sense grans mitjans, sense altre recurs que la seva (de Baden-Powell) infrangible tenacitat, amb la defen-

sa de la petita ciutat de Mafeking, al flanc dret de les forces boers, atrauria tota l'atenció dels bel.ligerants i donaria una aparença de glòria militar a una campanya altrament ben escarransida."(14)

El setge de Mafeking si no pot passar per cap esdeveniment desde el punt de vista militar, sí que fou quelcom força pintoresc.

"Pròpiament parlant, no fou ni tan sols un setge, ja que la ciutat no estigué mai absolutament aïllada de l'exterior: alguns moments, tenia un aire de duel entre gentleman ben educats, i d'altres, de partida de pòquer. Canviaven desafiaments o cortesies mentre s'espiaven feroçment i es feien una guerra de falses noves; rivalitzaven en enginy, des del tren falsamnet blindat que emparava al començament les sortides dels assetjats fins als maniquins articulats presentats com a fitons damunt les trinxeres. La batalla fou sovint més psicològica que militar. Baden-Powell s'hi manifestà amb tota la seva habilitat." (15)

Però, i aixó és l'important, a Anglaterra calia distreure l'opinió pública. Una propaganda ben orquestrada al voltant d'aquesta resistència feia oblidar altres episodis menys gloriosos. Així quan Baden-Powell sortí de la ciutat alliberada promogut a general, el seu nom es feu popularíssim a la metròpoli, i sobre tot entre el jovent.

Baden-Powell, malgrat tot, no s'enganyava i era ben conscient de la realitat.

"En tant qu'opération militaire, ce fut très peu de chose; en fait, ce fut surtout un bluff, mais un bluff justifié par les circonstances, et qui finalement atteignit pleinement son but." (17)

Qué passà a Mafeking que tingui a veure amb la posterior dedicació de Baden-Powell al camp educatiu?. Ell mateix ho explica:

"Pendant le siège de Mafeking, Lord Eduard Cecil, mon chef d'état-major, avait eu l'idée d'employer les jeunes garçons de la ville comme messagers, ordonnances, ect., ce qui laissait les soldats entièrement disponibles pour le travail des tranchées. Ils avaient été organisés en un corps spécial sous le commandement de l'un de leurs, le "caporal" Goodyear, et s'étaient acquittés de leurs devoirs de façon parfaite, faisant souvent preuve du plus grand courage, même sous le feu de l'ennemi.

La conscience qu'ils apportaient à accomplir leur travail trouvait qu'on pouvait se fier à eux aussi bien qu'à des hommes, pourvu qu'on leur fit confiance et qu'on les rendit responsables de leur besogne. Ce fut là pour moi un important enseignement." (18)

Com diu Effenterre, "a Mafeking, descobreix la regla d'or del seu futur sistema: cal prendre's seriosament els infants i donar-los responsabilitats." Més endavant, al 1905, en descobrirà una altra, que és segons Baden-Powell una característica important dels joves: "c'est qu'ils se soumettent volontiers à

un programme et à une discipline si ce programme, si cette discipline, ont de l'attrait pour eux." (17) Se'n adonarà quan serà convidat per Sir William Smith a inspeccionar la seva brigada de "Cadets" a Glasgow. Baden-Powell quedarà meravellat, davant aquells sis mil nois, de veure com totalment d'una manera voluntària admeten aquella disciplina. Havent-ne descobert el secret: "l'atracció del programa i la disciplina", creu que encara es poden fer més atraients, i per tant poden arribar a reunir, encara, molts més nois. (18)

"Il (sir William Smith) me demanda comment je le rendrais plus attrayant; je lui dis alors combien le escoutisme militaire avait eu de succès auprès de nos hommes dans la cavalerie, et que quelque chose similaire attirerait peut-être aussi les jeunes garçons. Quant au but, il pouvait très bien être la paix en place de la guerre, puisque les qualités visées: fermeté de caractère, santé, virilité, étaient aussi nécessaires au citoyen qu'au soldat.

Il se déclara entièrement d'accord et me conseilla d'écrire un livre destiné à la jeunesse sur les mêmes données que Aids to scouting.

Dans les rares heures de loisir que me laissaient mes devoirs d'inspecteur-général de cavalerie, je me mis donc à formuler mon idée, car là semblait être l'oeuvre à laquelle je pourrais utilement consacrer la détestable célébrité attachée à mon nom." (19)

D'aquí en sortí el llibre base de l'escoltisme : Scouting

for boys. Abans però de publicar-lo va voler assajar i experimentar personalment tot allò que pensava.

"Madame van Realte ayant mis à ma disposition son Ile de Brownsea, dans la baie de Poole Harbour, j'y reunis un groupe de garçons de toutes les classes et de tous les milieux.

Le resultat ayant pleinement répondu à mon attente, c'est alors que je publiai Eclaireurs." (20)

Era el 1907. Hi havia reunit una vintena de nois. L'1 de gener de 1908, van començar a aparèixer, en sis fascicles bimensuals, el que, aviat, reunit en un volum, seria el famós Scouting for boys. L'any següent es reunien al "Cristal Palace" de Londres 11.000 scouts. Com diu el mateix Baden-Powell: "Ce fut là pour moi encore une bombe"!! (21) L'èxit, tan inesperat -amb menys de dos anys passarien de 100.000 els escoltes a les Illes Britàniques- van obligar a Baden-Powell a prendre una decisió fonamental. "Je me rendis compte qu'il ne m'était possible de mener de front de scoutisme et ma carrière militaire. Il fallait renoncer à l'un des deux. Mais lequel?.

.

Per qué Baden-Powell va deixar l'exèrcit per l'escoltisme?

Per qué van deixar que Baden-Powell abandonés l'exèrcit per l'escoltisme ?. Ell, un militar de prestigi i de gran pervindre?

Nosaltres creiem que apart els sentiments personals del creador del moviment, s'hi han de posar unes raons de tipus tàctic, que al nostre entendre, ajuden a comprendre millor el paper que a l'escoltisme li encarregaren a Anglaterra, i a d'altres llocs, sobre tot a l'Estat Espanyol en els seus inicis de 1912.

L'hipòtesi que pretenem demostrar es que l'escoltisme fou un dels instruments que la societat anglesa feu servir per preparar al país cara a l'enfrontament amb Alemanya. Aixó no vol dir que l'escoltisme quedi esgotat aquí, També tractarem de demostrar per qué .

Com hem dit, la carrera militar de Baden-Powell fou molt brillant, sobre tot a partir del setge de Mafeking. Primer fou nomenat cap de la policia de l'Àfrica del Sud, després inspector general de cavalleria, fins 1907. A continuació li fou encarregat el comandament d'una divisió de tropes territorials.(24)

Durant aquests anys el futur enfrontament amb Alemanya s'anava perfilant. I s'anava perfilant en molt diferents terrenys:

En el terreny diplomàtic: En són una mostra les Aliances. D'una banda la Triple Aliança, al 1882, amb la que Alemanya amb Àustria-Hungria pensava defensar-se de Rússia, i amb Itàlia, de França. Per una altra, la Triple Entente, al 1907, en la que Anglaterra, França i Rússia preveien l'ajuda mútua de les tres potències en el cas d'una guerra amb la Triple Aliança.

En el terreny militar: La cursa d'armaments. La rivalitat naval entre Alemanya i Anglaterra tingué una ràpida evolució, quan al

febrer de 1906 Anglaterra botava la Dreadnought, un "superacuirassat", vaixell amb unes dimensions i potència bèl·lica fins aleshores desconegudes (25). Amb la construcció d'aquest nou tipus de vaixell, les altres potències podrien aviat recórrer la desventatge que tenien respecte d'Anglaterra. No cal dir que Alemanya no deixà escapar l'ocasió. L'Almirall Tirpitz, després d'una gran campanya de la Lliga naval -finançada per la indústria pesada- (26) feia aprovar a finals de març de 1906, per una majoria aplastant al Reichstag, la construcció de vaixells de guerra tipus Dreadnought .

"La prensa inglesa, en su mayoría, interpretó el nuevo proyecto naval de Alemania (que fue publicado el 18 de noviembre de 1907) como una señal de alarma, este proyecto de ley demostraba a sus ojos que Alemania aspiraba a romper el predominio inglés sobre los mares. La opinión pública exigía ahora un enérgico potenciamiento de la flota naval inglesa. William Th Stead, el influyente editor de la Pall Mall Gazette, proporcionó a la agitación naval inglesa el slogan popular: "two keels to one" ; por cada nave que Alemania botase, Inglaterra debía construir dos" (27)

En el terreny social i popular: tot aixó costava molts dinars, els impostos haurien d'augmentar, i d'una manera o altra s'hauria de justificar davant l'opinió pública. Es tractava de fer pagar als ciutadans de més o menys bon grat.

"... los gobiernos, para hacer aceptar los nuevos impuestos militares, habían sido inducidos a hacer vibrar la "cuer-

de la "política nacionalista".

(...)

"prestaban (els pobles) más atención a la propaganda nacionalista que a los llamamientos pacifistas; después de estas alarmas repetidas, iban a experimentar una resignación fatalista ante la perspectiva de la guerra; ciertos medios pensaban incluso que, para escapar de la tensión nerviosa, sería mejor, "ponerle fin". (28)

El paper de la premsa fou decisiu.

Fins i tot les minories, i els seus dirigents, més concienciades, com es el cas dels partits i sindicats socialistes, van ésser arrastrats pel patriotisme.

"Por doquier las masas socialistas y casi todos sus jefes habían sido animados por un impulso patriótico: el sentimiento nacional había sumergido de golpe el ideal de solidaridad internacional de las clases obreras. Las grandes centrales sindicales no habían preparado huelgas ni manifestaciones. Los partidos socialistas habían dado su apoyo a sus respectivos gobiernos y votado los créditos de guerra. La adhesión de los grupos parlamentarios a la "unión sagrada" había sido casi unánime, tanto en París como en Berlín; en Londres, había sido casi unánime (solo cuatro votos disidentes), a pesar de que el jefe de partido, Ramsay MacDonald, se declarara "neutralista" ; en San Petersburgo, sólo algunos socialistas extremistas -una decena- habían votado contra la guerra: los representantes de la

fracci3n extremista del partido socialdem3crata ruso, los bolcheviques, cuyo jefe, Lenin, vivía en el exilio. El Bur3 socialista, consciente de su impotencia, no había intentado reaccionar." (28)

.

I Baden-Powell?. Quina consci3ncia tenia de tot aix3?. Quina actitud prenia ?. Participava d'aquesta atm3sfera ?.

En la seva autobiografia dedica unes ratlles a aquest tema, i les encapçala amb un títol força significatiu: "Avertissement de la grande guerre" (29). Aquí deixa entendre d'una manera ben palesa que l'ex3rcit angl3s temia un atac alemany (30). A fi de preparar-se per repelir-lo en cas de sorpresa, Baden-Powell organitzà una exercici de movilitzaci3 (31) precisament un dia del mes d'agost en que hi havia un permís general per celebrar el "Bank Holiday" (32). Data que ell suposava òptima per a que els alemanys intentessin un desembarcament. (33) Com que aquesta decisi3 de Baden-Powell fou criticada al Parlament, va voler trobar personalment al Ministre de la Guerra per explicar-li les raons que l'havien dut a prendre aquesta decisi3. Quina fou la seva sorpresa quan rebé la felicitaci3 del ministre, perquè, "C'etait là, disait-il, une excellente occasion d'éclairer le public sur le danger qui menaçait du côté de l'Allemagne". "En effet - continua escrivint Baden-Powell- le public anglais, refusant de croire à la possibilité d'une guerre européenne, laissait

avec complaisance l'Allemagne s'armer et construire une flotte dont l'objectif ne pouvait être que la destruction de la nôtre.

Lord Roberts et d'autres qui tentaient de l'avertir du danger croissant étaient traités de fanatiques".(33)

Mentre passa tot aixó és quan Baden-Powell publica el seu "Scouting for boys" i amb el que inicia el moviment. Aquest arriba molt aviat a un punt tal de desenvolupament que el fundador s'ha de plantejar seriosament per quina de les dues activitats es dedicarà, a la militar o a l'escolta.

En aquesta decisió hi intervingué personalment el rei Eduard VII, el qual aconsellava a Baden-Powell que es dedicés al moviment escolta, sense deixar, de moment, l'exèrcit, però...

"Le lendemain, cependant après plus ample réflexion il, (el rei) reconnut que, étant donnés les possibilités d'avenir du mouvement scout et l'urgence de son organisation, j'aurais après tout de démissionner et de consacrer tout mon temps et toute mon énergie à cette tâche nouvelle."(34)

Veiem, doncs, com la decisió de dedicar-se totalment al moviment escolta, no fou una decisió exclusivament personal de Baden-Powell, sinó que hi intervingué molt directament el mateix rei. I no podem pas oblidar el que en aquella època, i sobretot en un home com Baden-Powell, militar i disciplinat, significava l'adoració pel seu monarca. Hem de pensar que els desitjos d'Eduard VII tingueren una influència importantíssima en els ànims de Baden-Powell (35).

Però no fou només el rei qui l'encoratjà. El ministre de la guerra l'escriu, tot dolguent-se de que deixi l'exèrcit,

peró animant-lo pel nou moviment... "... toutefois je suis convaincu que l'organisation de vos Boys Scouts peut avoir une telle portée dans l'avenir que c'est rendre au pays grand service que de vous y consacrer entièrement..." (36)

Les altes autoritats d'Anglaterra no dubtaren en dedicar a un dels seus més joves i prestigiosos generals -havent ocupat llocs de gran responsabilitat, com per exemple l'inspecció general de cavalleria-, a uns afers aparentment per sota del servei que podria prestar dins de l'exèrcit. No és tot aixó ben significatiu ?.

La finalitat que el fundador assenyalaria al moviment era definida d'aquesta manera:

"But. Notre but était d'élever le niveau général de ceux qui seraient les citoyens de demain, surtout en ce qui concernait le caractère et la santé. Il fallait pour cela déceler les points faibles de notre caractère national et s'efforcer de les extirper en leur substituant les qualités correspondantes que l'action normale de l'école ne se montrait pas capable de produire. Travaux manuels, activités de plain air, le service envers le prochain figuraient donc au premier rang de notre programme." (37)

Caràcter i salut! Camps on l'escoltisme volia treballar. Treballs manuals, activitats a l'aire lliure, esperit de servei els mitjans a través dels quals aconseguir el millorament del "ciudadà." A Espanya en dirien el "mejoramiento de la raza". En

el fons és el mateix. I tot aixó no està en una línia nacionalista ? Si realment l'escoltisme podia aconseguir quelcom en aquesta direcció, no valia la pena d'arriscar-se a perdre la persona de Baden-Powell com a militar, si de fet s'aconsegua una "altra" preparació -que l'estrictament militar-, consistent en una millora d'aptituts, d'autodisciplina, d'organització i, pot ser, d'una preparació psicològica ?. Els resultats serien a llarg termini. D'inmediat el que es veia era que grans i petits es rendien al mètode badenpowellianà, Les xifres canten.

Del que portem dit fins ara, potser se'n dedueix una explicació arriscadament massa simplista: l'escoltisme fou una dels estris que la societat anglesa va fer servir per preparar el jove del seu país cara a la primera guerra mundial. De fet respondrà frontalment a aquesta qüestió ens sembla un xic massa difícil. Anem per un altre costat.

Quan vingué la guerra, l'escoltisme aportà quelcom a la defensa d'Anglaterra?. Aixó sembla fàcil de tot dubte. El mateix Baden-Powell exhibeix amb orgull el paper de milers i milers d'escoltes cridats a servir. Uns ho van fer amb les armes a la ma, d'altres des de la reraguarda enquadrats dins les seves unitats escoltes fent serveis de correu, guarda costes, assistència sanitària, ect. (138)

"Dans toutes les activités, ils firent montre d'un magnifique esprit de loyauté et d'enthousiasme ce ne fut pas qu'un feu de paille, puisque cet esprit les soutint sans défaillance tout au long de cette terrible période de la Gran-

de Guerre." (37)

Però també és cert que acabada la guerra l'escoltisme treballà extraordinàriament per la reconstrucció nacional i per la pau i germanor internacional. El moviment va respondre a les circumstàncies de les que era fill, però una vegada superades aquestes, en va saber treure'n lliçó:

"La guerra de 1914-1918 es traduiria gràcies a una sotragada de pla internacional, inesperada, en una important renovació de la fraternitat escolta. Des del començament de les hostilitats, els lligams que existien amb els moviments nadius als Imperis centrals s'havien trencat. Però cap al 1916, en contacte amb les tendències pacifistes i internacionalistes que començaven a nèixer, fou llançada la idea de reprendre, tan aviat com la guerra s'acabés els contactes que la concentració de Birbingham de 1913 havia mostrat tant interessants. Baden-Powell anhelà de reunir escoltes de totes les nacions en un vast campament fraternal que anomenà jamboree, nom manllevat als indis per a designar a una gran concentració de tribus. (38)

El primer Jamboree, celebrat al 1920, s'hi reuniren escoltes de vint-i-set nacions. Al 1922, el primer cens mundial donava la xifra de 1.019.205 escoltes(!), repartits en 31 països. El 1924 eren 37 els membres de la Conferència Scout International -creada el 1922-. El 1937 eren 53 els països membres, per 3.305.149 escoltes al 1939. El 1950 eren 5.160.147 el nombre de escoltes repartits per 50 països. (39)

Sí l'escoltisme serví per preparar la guerra, aixó ~~mol~~ vol dir que aquesta fos la seva única ni més important fita. Jo diria que la seva fita era realment educativa i perquè ho era quan s'anà a la guerra mostrà clarament que havia educat als nois i les noies en el servei i en la responsabilitat. Quan la guerra va acabar, el gust pel servei i la responsabilitat va continuar èssent els pals de paller del moviment i les conseqüències en foren ben unes altres: la reconstrucció dels països respectius i la fraternitat internacional.

Les institucions, com totes les coses en la història, es donen dins unes circumstàncies que les expliquen i les determinen. En el cas de l'escoltisme es innegable, al nostre entendre, que el fet de crear-se en una època imperialista, i sobre tot, en els anys immediatament anteriors a la Primera Guerra Mundial va jugar-hi un paper fonamental. Però cal considerar altres punts que creiem indispensables per entendre l'èxit i l'expansió tant important que aconseguí. Un és, sens cap mena de dubte, l'aspecte educatiu: l'escoltisme com a mètode educatiu.

De no haver tingut des del punt de vista pedagògic, el que, en llenguatge planer, en diem "ganxo", el moviment hauria tirat endavant?, El que fos tant atractiu per als nois i noies, era degut a una aportació genial, però personal de Baden-Powell, o bé també participava d'una corrent pedagògica, que es donava en aquells moments i que coneixem pel nom de "Renovació pedagògica"? La ràpida expansió, per a tot el món, no fa pensar en

un mètode obert, adaptable pedagògicament encertat, vàlit per ell sol, prescindint de la càrrega ideològica, política o social que li volguessin donar els dirigents ?.

NOTES:

- (1).- EFFENTERRE, Henri Van. L'escoltisme ed.62 p.21
- (2).- id. id. p.22
- (3).- Sobre Cecil Rhodes vegis per exemple: SCHERB, R. El siglo XIX. Vol.VI de la Historia General de las Civilizaciones 7 vols. ed. Destino, pp.213-214 (4ª ed.)
- (4).- En la seva autobiografia, A l'ecole de la vie, tot aixó queda ben patent.
- (5).- EFFENTERRE, Hernri Van. L'escoltisme p.28
- (6).- "Els Boys Brigade", és una organització religiosa per a nois fundada a Glasgow per William Smith el 1833. Els nois són organitzats i fan exercicis de caire militar. Les Boys' Brigade depenen de parròquies o associacions religioses. EFFENTERRE, p. 17 nota peu plana.
- (7).- NERE, J. Précis d'histoire contemporaine P.U.F. Paris, 1973 p.301
- (8).- NERE, J. Précis d'histoire p.301
- (9).- SCHERB, R. El siglo XIX p.213-214
- (10).- Per situar tot aixó sobre el mapa vegis KINDER, HILGEMANN Atlas Histórico mundial Vol.II pp.106, 114, i 120. Ed. ~~Its-~~mo.
- (11).- OLIVER, R. FAGE, J.A. Breu història d'Àfrica ed.62, B.1965 col. "A l'abast" nº 16 pp.161 i ss.

- (12).- MOMMSEN, W.J. La época del imperialismo ed. S.XXI Madrid
1971 pp.142-143
- (13).- BADEN-POWELL, R. A l'École de la vie. p.177
- (14).- id. id. p.184
- (15).- L'escoltisme p.25 Respecte a les opinions sobre el setge,
seguim el que diu aquest autor.
- (16).- Id. p.27
- (17).- BADEN-POWELL, R. A l'École de la vie p.177
- (18).- A l'École de la vie p.242 Vegis també Escoltisme per a nois
pp.9-12
- (19).- A l'École de la vie p.243
- (20).- id. p.243
- (21).- id. p.243
- (22).- id. p.244
- (23).- id. p.256
- (24).- "Els territorials són una organització cívico-militar
que té per objecte la defensa local. Tenen alguna similitud
amb els nostres somatens." EFFENTERRE p.30 nota del
traductor.
- (25).- MOMMSEN .La época del imperialismo . p.207 i ss.
- (26).- Per Krupp, segons FERRÓ. M. La Gran Guerra 1914-1918
Alianza Editorial, "Bolsillo" nº 274, p.39

- (27).- ~~MEMMSEN~~ La época del Imperialismo p.209
- (28).- RENOUVIN, P. La primera guerra mundial Ed. Oikos-Tau, Barcelona, 1972, col. "Qué sé ?" nº 78 p.6
 Recordem aquí l'article de Joan Maragall a "El diari de Barcelona" de 20 abril 1898 titulat "La obsesión" en vespres per tant de la darrera i definitiva guerra de Cuba.
- (29).- RENOUVIN, P. La primera guerra mundial pp.19-20
 L'actitut dels partits socialistes i de la IIª Internacional davant la guerra queda clarament consignada en totes les obres tan d'història general com més específiques del Moviment Obrer i del socialisme. Vegis per exemple:
- .-DROZ; Jacques Història del socialisme Edició de Materials Barcelona, 1968 pp.179 ss.
 - .-LICHTHEIM, George Breve historia del socialismo. Alianza Editorial, Madrid 1975 "Libro de Bolsillo" nº563 pp.314ss.
 - .-DOLLEANS, Edouard Historia del movimiento obrero 3 vols. Ed. Zero, Madrid Vol.II p.190 ss.
 - .-ABENDROTH, Wolfgang Historia social del movimiento obrero europeo Ediciones de bolsillo nº 7 pp.81
 - .-KRIEGER, Annie Las internacionales obreras Ediciones Martinez Roca, Barcelona, 1969 pp.74-75.
 - .-COLE, G. N. H. Historia del pensamiento socialista 7 vols. E.C.E. Méjico. Vol.III p.96 ss.
 - .-NERE, Jacques Précis d'histoire contemporaine P.U.F. Paris 1973 pp.250-252

- .-CROUZET, Maurice dirigida per Historia General de las Civilizaciones 7 vols. ed. Destino Vol.VII (1967 3ª ed) p.26
- (30).- A l'École de la vie . pp.233-234
- (31).- MOMMSEN, W.J. La época del imperialismo p.210 també ens ho confirma, quan diu: "Se llegó en Inglaterra a un verdadero navy scare, que alcanzó en marzo de 1909 su punto culminante. Abandonando todo sentido de la realidad, no se temía ahora únicamente que Alemania, en el curso de pocos años, llegase a disponer de un número mayor de buques grandes y modernos -sólo éstos contaban en las mentes de los contemporáneos- sino que además se pensaba en un ataque por sorpresa."
- (32).- Pensem en l'inici de la famosa "guerra dels sis dies" entre àrabs i israelites.
- (33).- A l'École de la vie. p.233
- (34).- id. p.234
- (35).- L'interés del rei no acabà aquí. Patrocinà el moviment des del primer moment, igualment ho feu el seu fill i successor accedit al tro el 1910. Varis membres de la familia reial s'hi lligaren d'una manera molt estreta. Els fills d'Eduard VII, per exemple acceptaren dur l'uniforme com a caps escoltes del país de Gal.les i del Yorkshire, mentre un altre membre de la família, amic personal de Baden-Powell, el duc de Connaught, no perdia cap ocasió de manifestar tot el valor que donava al desenvolupament de l'Associació, la presidència de la qual havia d'acceptar. El 1912 la Bay Scout Association es veia distinguida amb una carta reial d'incor-

ration, privilegi comparable al reconeixement d'Utilitat Pública.

- (36).- A l'école de la vie p. 237
- (37).- id. pp.244-245
- (38).- id. pp.273-275
EFFENTERRE, L'escoltisme pp.52-54
- (39).- A l'école de la vie p.275
- (40).- EFFENTERRE, L'escoltisme pp.55-56
- (41).- Aquestes xifres han estat tretes d'EFFENTERRE, p.56.
GENOVES, E. Cronología del Movimiento Scout, Madrid, 1968
i d'un document que em feu arribar el "Bureau Mondial du
Scoutisme" titulat "Milestones of International Scouting".

ESCOLTISME I RENOVACIÓ
PEDAGÒGICA (1)

El naixement de l'escoltisme, a l'Anglaterra del primer decenni del nostre segle i la ràpida expansió que aconseguí amb molt pocs anys, coincidí plenament en una època de completa renovació en el camp de l'educació i de la pedagogia.

Aquest moviment renovador va tenir lloc a EE.UU. i a diversos punts d'Europa, amb unes característiques molt similars. Per aixó se l'hi ha donat al conjunt el nom de "Moviment de l'Escola Nova", "Pedagogia de l'Acció", ect.

Si bé caldria anar més enrera del s. XIXè. per trobar un canvi d'actitut respecte de l'educació - Rousseau (1712-1778) amb la seva obra l'"Emili" en podria ser un dels punts de partida- serà durant el s. XIXè. i amb un Pestalozzi (1746-1827), un Herbart (1776-1848), un Fröebel, un Spencer, que aquesta actitut s'anirà desenvolupant fins a experimentar a finals d'aquest segle i primers del XXè. una sèrie d'iniciatives que suposaran un tombant decissiu en el camp pedagògic.

Es podria considerar a l'anglès Cecil Reddie i a l'es-

cola de Abetschme, creada pe ell al 1889, com el primer intent reeixit de l'Escola Nova. La seva experiència s'extengué a d'altres països, Badley, per exemple, fundava al 1898 la primera Escola Nova a Alemanya, E. Demolins l'aplicava a França, on publicava un famós llibre (A quoi tient la supériorité des Anglo-Saxons) Al 1897 = Creant dos anys més atrés "L'École des Roches" la primera Escola Nova a França. A Italia seria la Dr. Maria Montessori, que al 1904 obria la primera de les seves "Case dei Bambini". Al 1907 Decroly creava a Brusel·les l'escola de l'Ermitage". Al 1912 E. Claparède fundava a Ginebra l'Institut de Ciències de l'Educació. Anys abans un dels més entusiastes propagadors de l'Escola nova, Adolf Ferrière, creava al 1899 el Bureau International des Ecoles Nouvelles, i l'any 1921, com a cofundador creava la Lliga Internacional de la Nova Educació.

Als Estats Units, un dels països amb més inquietut en el camp educacional, destacava la labor de Hohn Dewey, que amb la creació de la University Elementary School a Xicago i amb la publicació del seu llibre School and Society(1894) iniciava un moment d'escola nova al continent americà.

Experiències semblants es portaren a terme a molt d'altres països. Rússia(amb Lleó Tolstoi, Alemanya amb Herman Leitz P. Geheeb i G. Wynejen, a la India amb R. Tagore, ect.

També a Espanya i a Catalunya, hi va haver intents de renovació pedagògica. Una de les primeres i més destacades realitzacions fou la del P. Andrés Majón, quan l'any 1888 va instituir les Escuelas del Ave María a les afores de Granada per a nens gitans. Un centre renovador de la pedagogia fou l'Instituto Libre de Enseñanza que amb llurs filials de el Museo Pedagógico i la Junta de Ampliación de Estudios realitzà una profunda labor.

A Catalunya hem de destacar els intents de Francesc Flos i Calcat amb el Col·legi Sant Jordi (1898), L'Escola Moderna de Ferrer i Guàrdia, les "Escoles del districte Vè.", l'Escola Horaciana" al 1905, de Pau Vila, l'Escola de Mestres" de Joan Bardina, que entre 1906 i 1910, intentà formar mestres en aquest nou esperit educatiu. El "Col·legi Mont d'or" de Joan Palau, al 1908, i el "Nou Col·legi Mont d'or" dirigit per Manuel Ainaud i després per Pau Vila. L'Escola Vallparadís" (1910) dirigida i organitzada per Alexandre Galí. L'Escola del Bosch" de Montjuich (1914) obra de Rosa Sensat, l'Escola del Mar" creada al 1922 per Pere Vergés, ect. (2)

Totes aquestes experiències coincidien en moltes característiques. D'aquí que l'Oficina Internacional de les Escoles Noves intentés, al 1912 davant la diversitat d'Escoles Noves existents i de les que s'anaven fundant, definir i limitar el que calia entendre per Escola Nova.

El concepte Escola Nova fou definit en uns 30 famosos punts (3) que Adolph Ferrière justificava al pròleg del llibre de Faria Vasconcellos (4) Une école nouvelle en Belgique.

A. Ferrière explica en que es recolza per concretar en aquests trenta punts que expliquen l'Escola Nova. Diu que son fruit de l'observació i treball d'anys en escoles d'aquest tipus.

"Una experiencia de más de quincé años, residencias prolongadas y frecuentes en muchas Escuelas Nuevas auténticas, numerosas comparaciones de hechos y de métodos, un

estudio minuciosos de sus resultados en los niños, tanto en la escuela como en su vida activa, todo esto me ha llevado a la convicción de que ciertos procedimientos pedagógicos, aplicados en ciertas condiciones determinadas, son mejores que otros."

Però ell mateix diu que no cal que una escola compleixi tots i cada un dels 3° punts per a èsser considerada com a Escola Nova pel Bureau International des Ecoles Nouvelles, n'hi ha prou en que...

" sean escuelas con internado organizado en forma de residencias por familias o grupos, que se hallen situadas en el campo, que sus actividades se dirijan a la vida total del alumno, acentuando especialmente la educación intelectual, basen la enseñanza en la experimentación, la actividad personal de los alumnos y el trabajo manual, y que en la organización de la Escuela tengan instituido un régimen de autonomía y autogobierno de los escolares por sumario que sea"

i que acceptin com a mínim la meitat, es a dir quinze dels 30 punts, característics d'aquest nou tipus d'escola.

La qüestió que volem plantejar ara es la següent: en quina mesura l'escoltisme participa d'aquesta corrent de renovació pedagògica?. En quina mesura l'escoltisme de Baden-Powell parteix dels mateixos pressupòsits i participa de les mateixes intencions, consideracions i enfocaments ?.

Si considerem que l'Escola Nova es basa fonamentalment

en la consideració del noi com a subjecte actiu de la pròpia educació, del marc de la natura com el millor pel desenvolupament físic i psíquic dels nois vivint-hi i practicant molt el deport, de l'adquisició de coneixements a través de la experiència directa i personal i no de la acceptació pasiva i gratuïta del que diu un altre, del desenvolupament de la creativitat personal a través de l'art i dels treballs manuals, de l'existència en grup, responsabilitzant-se cada ú de tots, ect. haurem de convenir en que l'escoltisme pot ser un exemple claríssim d'institució educativa que camina plenament dins les coordenades de l'Escola Nava.

Què és sinó l'escoltisme -salvant d'entrada la particularitat fonamental de que vol ser un complement de l'escola i que per tant es posa darrera seu i es realitza només en les estones de lleure del noi- sinó un mètode d'educació activa on el noi o la noia son sens cap mena de dubte els principals protagonistes de la seva educació i de l'educació dels seus companys.

"El objeto fundamental de l'Escultismo es tomar el carácter del joven cuando está pletórico de entusiasmo, para moldearlo en su propia forma y estimular al muchacho a desarrollar su individualidad, con el fin de que pueda educarse a sí mismo y convertirse en hombre probo y ciudadano útil a su país".(5) (El subratllat es nostre).

Quin es, sinó, el de la Natura el marc que considera idoni per actuar ?.

"Nuestra organización no es ni un club ni una cátedra, sino más bien una escuela práctica para estudiar las maravillas de la naturaleza.

Tenemos que salir frecuentemente al campo, para fortalecer la salud del cuerpo y del espíritu, como jefes o como simples scouts.

El aspecto de esta enseñanza que mayor entusiasmo despierta en los muchachos es la vida de campamento, que ofrece del Jefe de Tropa la mayor oportunidad para el desarrollo de su labor constructiva.(6)

L'importancia que dona l'escoltisme al deport es molt gran. A part que la vida a l'aire lliure amb les "caminades" "construcció d'instal.lacions" ect. que comporta ja es de per sí un gran exercici físic, recomana molt vivament la pràctica de la gimnasia i de deportes determinats, natació, rem...

"Nuestra tarea será hacer que se inclinen a la práctica de los deportes, y la de enseñarles que, antes de dedicarse sin peligro a ejercicios agotadores, deben primero desarrollar un cuerpo sano. Esto se consigue con alimentación sencilla y adecuada, con el cuidado higiénico de su persona (...)

(...) Debemos evitar que se vuelvan melindrosos y piensen que son propensos a contraer enfermedades ect. Antes bien, se les hará comprender que deben mantenerse en buen estado de salud para los deportes, como fin que persigue la educación física." (7)

En quan al coneixement de les coses per la via del contacte i observació directa, l'escoltisme ho té com un dels mitjans més clars.

"La observación y la deducción forman la base de toda la sabiduría humana. Por esto es inapreciable la importancia y deducción para los ciudadanos jóvenes...

(...)

En realidad la observación es un hábito hacia el cual se hace necesario adiestrarse al muchacho; y la práctica del rastreo es un medio interesante para conseguir que lo adquiera,. Y en cuanto a la deducción, ya se sabe que es el arte de razonar y colegir el significado de los detalles que se han observado."(8)

En quan a la vida de grup i de la responsabilitat que això comporta, com de la participació a nivell de decisions també es un punt molt remarcable en l'escoltisme.

Recordem aquella cèl.lula bàsica es la patrulla on un noi n'és el màxim responsable. Noi que pot ser elegit pels seus companys. La secció, formada per tres o quatre patrulles té un comité, també format per nois, que té cura d'ells.

"El consell d'honor és una part important del sistema de patrulles. Es un comité permanent que decideix els afers de la secció. El consell d'honor està format pels caps de patrullao, si son pocs, pels caps i els ajudants. El cap de secció assisteix a les reunions com a conseller, però no vota. Els caps de patrulla en consell

d'honor, sovint han fet anar endavant la secció, en absència del seu cap.

El consell d'honor decideix el programa de treballs camps, i premis i tot allò que fa referència a l'activitat de la secció". (9)

Es podrien seguir punt per punt d'aquells 30 de l'Escola Nova referint-los a l'escoltisme i veurien com d'aquell total, l'escoltisme en compleix sobradament el mínim al que Ferrière feia referència. Per no caure en l'exhaustivitat afegirem només els número dels punts que, al nostre criteri, encaixen perfectament amb les característiques escoltes, i que serien els punts: 1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, i 30. El punt 4 encaixaria amb certes consideracions i només sis els 2, 5, 18, 19, 20 i 25 no es compleixen en l'escoltisme. Però només tenint en conte que l'escoltisme, pel fet de no ser escola, no té per exemple "assignatures", ni reuneix els nois tot el dia, tres dels punts darrers esmentats, que no es compleixen, ho fan d'una manera totalment justificada.

Per acabar aquest apartat ens sembla útil aportar uns testimonis del mateix Ferrière que posa a l'escoltisme com a entitat model de l'Escola Nova.

"Todo en este sistema, tan generalmente adaptado al carácter innato y a los gustos de los adolescentes, tiene el espíritu de la Escuela Activa; ingeniosidad, saber espabilarse y sacar provecho de todo, aprendizaje de oficios, diversos ejer-

cicios de observación, selfgovernment.

Para los partidarios de la Escuela Activa Baden-Powell es su más ilustre representante fuera de la escuela, propiamente dicha. (10)

NOTES:

- (1).- Per la redacció d'aquest capítol m'hi servit principalment de la següent bibliografia:
- .- MARTORELL, A. Cómo realizar practicamente una escuela nueva ed. Nova Terra, Barcelona, 1965 Col. Tiempo de hacer, nº XII
 - .- GARCIA GARCIA-BLANCO, Ma Carmen Orígen, desarrollo y sentido pedagógico del escoltismo Tesina inédita, Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, Sección de Pedagogía, Barcelona, 1963.
 - .- HUBERT, R. Historia de la Pedagogía. Realizaciones y doctrinas ed. Kapeluz, Buenos Aires, 1952
 - .- A l'avanguardia de l'educació. Experiències pedagògiques 1900-1938. Departament d'activitats culturals de la E.T.S.I.I.B., Barcelona, 1972.
 - .- SALADRIGAS L'Escola del Mar i la Renovació Pedagògica a Catalunya. Converses amb Pere Verges ed. 62, Barcelona, 1973
- (2).- Cronologia de J. Monés a "L'avanguardia de l'educació" editat pel Departament d'activitats culturals de l'E.T.I.I.B.
- (3).- Què donem a l'apèndix documental.
- 4).- Pedagog portugués instal·lat a Bèlgica.
- (5).- BADEN-POWELL Guías para el Jefe de tropa p.68
- (6).- id. id. p.46
- (7).- id id p.40

(8).-

(9).- BADEN-POWELL Escoltisme per a nois p.38-39

(10).- FERRIERE, A. L'École active Edit. du Forum Genève 1930,
4^a ed. p.87 citat per GARCIA-GARCIA BLANCO, p.41

Cap II.

ELS ORÍGENS de

L'ESCOLTISME a CATALUNYA.

donada la proposta que sobre la creació dels "boy-scouts" havia fet el dia avans el coronel d'invalids Figuerola Ferreti.

Ara bé, si ens atenem a les dades documentals que hem conseguit reunir, fins ara, el procés que hom pot seguir per donar a conèixer i organitzar les primeres unitats escoltes, seria el següent:

Fòra de Catalunya:

Com ja hem fet esment, el 30 de maig de 1912, Teodoro de Iradier, capità de cavalleria, publicava un article a "La Correspondencia de España" de Madrid on, que sapigume, es parlava per primera vegada a Espanya de l'escoltisme a través d'un mitjà públic.

En aquest article -publicat després a "Los exploradores de España. (Boy Scouts españoles) Estatutos y reglamento interior provisionales", Madrid, 1912- Iradier deia que ja feia un any que coneixia l'escoltisme.

" Hace un año que vengo dedicándome a estudiar las sociedades patrióticas y de preparación militar de las principales naciones. De mi estudio deduje, que, entre todas ellas, la que mejores resultados había obtenido era la creada por el ilustre general del ejército inglés sir Robert Baden-Powell, con el nombre de The boy scouts."

Convençut de tot el que l'escoltisme podia aportar al país, va iniciar contactes amb Baden-Powell i amb l'escoltisme francès "Les Eclaireurs de France", per introduir-lo a Espanya.

No va voler , però, dir res públicament, fins no haver-ho posat en coneixement del Rei.

"Durante este tiempo, y aunque tengo redactados varios artículos, no quise decir nada en la Prensa, pues era mi propósito ponerlo antes en conocimiento de S.M. el Rey, a cuyo efecto tengo solicitada audiencia".

Malgrat tot, el fet que per un altre motiu, "La Correspondencia de España", en parlés, va moure'l a donar-se a conèixer.

"Hoy rompo mi silencio, al ver que éste ya no tiene objeto, en vista de que, según leo en "La Correspondencia de España" de ayer, y como consecuencia de una proposición formulada por el respetable coronel de Inválidos Sr. Figueroa Ferreti en el banquete dado en honor del valiente general señor Alvarez del Manzano, dicho dignísimo coronel se me adelantó con su afortunada iniciativa y se ha nombrado una Comisión para gestionar la realización del proyecto de boy scouts españoles".

La comissió va durar molt poc, i Iradier va continuar per la seva banda.

"Puesto al habla con el señor coronel Figueroa Ferreti, me dijo que la Comisión nombrada se había disuelto y en vista de esto y de una carta que tuvo la bondad de dirigirme al día siguiente en que me proponía trabajásemos con independencia el uno del otro, yo seguí mi propaganda en "La Correspondencia de España". (1)

A partir d'aquest moment Iradier inicia una campanya per donar a conèixer l'Escoltisme. Durant tres mesos publicà a les pàgines de "La Correspondencia de España", sobre els boy scouts. Però ara ja no era sol a escriure.

"Posteriormente parte de la prensa insertó informaciones sobre los boy scouts, entre las que sobresalen las del "El hogar Español", muy bien documentadas y firmadas por D. Arturo Cuyàs, la que vió la luz en el Mundo militar y las gráficas de Nuevo Mundo, La Tribuna y Mundo Gráfico, y , ultimamente, ha llegado a manos del que este escribe, un folletito editado en Bruselas y perfectamente escrito por el señor G. Swarth, delegado especial de la Cruz Roja Española en Bélgica". (2)

Altres persones col.laboraren en aquesta campanya a més dels esmentats Cuyàs, i Swarth, fóren Tolosa Latour, Domínguez Berrueta i Ruiz Ferry. (3)

Per facilitar el coneixement de l'institució Iradier va redactar i imprimir uns Estatuts i reglament interior provisionals, que van ser aprovats per les autoritats el 30 de juliol de 1912 (4).

El primer nucli on s'hi va formar un comitè i agrupà "exploradores" fou Vitoria, l'11 d'agost del mateix any, seguit D'Osca el 26 d'octubre i Barcelona el 3 de novembre (5). El primer comitè, dels varis que es constituïren a Madrid, ho feu el 26 de desembre. Abans, el dia 21 d'octubre, s'havia constituït el comitè directiu nacional.

A. Catalunya:

La primera comunicació pública sobre l'escoltisme a Catalunya fou la conferència, ja esmentada, de Ribera i Rovira, del més de Juliol. Seguida d'una altra el 23 de novembre als locals del C.A.D.C.I. (Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria), i que desembocaria amb la creació, al sí del CADCI, dels Jovestels (6).

El mes d'octubre però, fou el mes on s'iniciaren diverses campanyes, i la premsa ho reflecteix amb molta claredat. De cop i volta, durant l'últim trimestre de l'any 12 i el primer del 13, els "boy scouts" es posaren de moda. Tots els diaris i revistes, sobretot deportives i pedagògiques, en parlen.

Els dies 9 i 12 d'octubre el capità Pere Roselló i Axet, l'home que de fet lograria organitzar els "boy-scouts" a Barcelona - els altres intents com veurem no reeixiren- publicava uns articles al "Noticiero Universal" contestant-ne a un altre que "La lectura Dominical" havia publicat dies abans, acusant als "boy-scouts" de sospitosos de masoneria i alertant als pares i mestres a fi d'evitar la seva propagació per Espanya.

Roselló nega rotundament aquestes sospites, acusa a "La Lectura Dominical" de desconèixer el tema i aprofita l'avinentsa per explicar-se sobre l'escoltisme. A partir d'ara en Pere Roselló escriurà, sempre sobre escoltisme, als diaris "Las Noticias" i "La Tribuna" principalment.

El dia 20 d'aquest mateix mes, a "El Diluvio" i a "Las Noticias" surt un anunci convidant als nois que ho desitgin a

apuntar-se a uns "boy-scouts". Es tracta d'un intent de creació que porta a terme en Romà Clausolles.

"Los niños que deseen ingresar en los grupos de escolares trepadores(sic) y exploradores (boy-scouts) que organiza el conocido pedagogo señor Clausolles deben presentarse en las oficinas de la Delegación de Enseñanza (rambla de Cataluña, 60 entresuelo) para ser Inscritos y poder tomar parte en el primer ensayo, que tendrá efecto el próximo jueves, a las tres de la tarde. (7)

S'anuncia que el lloc de l'assaig seria el camp d'en Galvany.

"Se avisa a los niños inscritos en el Grupo escolar de trepadores-exploradores (Boy-scouts) que el punto de reunión para verificar el primer ensayo campestre será el llamado campo Galvany y casa conocida por "Can Campana", sita al extremo de la Gran Via Diagonal S.E." (8)

En ell s'invitava als "colegios y escuelas, tanto públicas como particulares".

El diari "La Tribuna" però, en lloc de publicar aquest avís, hi insertava una carta d'en Pere Roselló, en la que per primera vegada declarava estar preparant l'organització de boy-scouts. La carta es important per diverses raons:

1ª.- La carta l'envia Roselló amb nom propi i amb nom d'en Vilalta.

2ª.- En ella declaraven ser els iniciadors de la creació dels boy-scouts a Espanya.

"Hemos recibido una carta suscrita por nuestros colaborador don Pedro Roselló quien en nombre propio y en el de el señor Vilalta Roca, nos manifiestan que siendo ambos los iniciadores de la creación de los "boy-scouts" en España,...

3r.- Declaren estar organitzant agrupacions escoltes "en Barcelonay en España toda", amb el que fan entendre que estan conectats amb l'Iradier (Ho veurem després amb més detall)

i 4rt.- El motiu de la carta es aclarir que ells no tenen absolutament res a veure, amb l'avís aparegut als diaris quatre dies avans.

"... no tienen nada que ver con los anuncios para el reclutamiento o enganche de aquellos niños, que se han publicado por la prensa local."

I bé. Cóm va anar la concentració al camp d'en Galvany? Si hem de fer cas al diari "Las Noticias", la reunió resultà un fracàs.

"H a resultado un fracaso la tentativa de creación del primer grupo barcelonés de "Boy Scouts".

(...) no pudo realizarse el acto por haber sólo acudido al llamamiento de los organizadores media docena de niños." (9)

En canvi "El Diluvio", sense desfer-se amb elogis, ho presenta de tal manera que no faci sospitar ni de bon tros el que hagués sortit malament.

"En los terrenos del Campo Galvany han empezado los ensayos del grupo escolar de trepadores-exploradores (boy scouts) con asistencia de varios niños.

Los ejercicios realizados fueron sencillos números de gimnasia respiratoria y muscular, alternados con el estudio de plantas silvestres que los escolares cogieron del campo, terminando con prácticas higiénicas de aseo y limpieza, así como breves notas de educación moral-vívica, que fueron justamente celebradas por varios pedagogos asistentes al acto."

La veritat es que molt probablement aquell intent acabés amb fracás. El mateix Roselló ho aprofita per, podriem dir, donar una petita lliçó a la competència. El dia 28 d'octubre, a "La Tribuna" escriu un article on, començant per mostrar la seva estranyesa per l'aparició d'aquell anunci als diaris que va haver d'aclarir com no sortit d'ell, explica que s'hi presentà per veure amb els ~~seus~~ propis ulls quin seria el resultat.

"Personados en el Campo Galvany y después de esperar algunas horas nada vimos, enterándonos por el propio organizador que sólo habían comparecido a su llamamiento cuatro o cinco niños; ante tal fracso entendimos que la corrección y prudencia nos obligaban a guardar silencio, por llevar nosotros trabajos de organización para el funcionamiento de estas Agrupaciones en Barcelona, si bien de un modo ~~completamente~~ opuesto al empleado por estos señores. Habiendo visto que el periódico "Las Noticias" da cuenta

en su gacetilla, de aquel lastimoso resultado, rompemos nuestro silencio emitiendo nuestro humilde juicio, y así decimos que fracasaron porque de la lógica y del buen sentido no podían hacer otra cosa."(10)

Una vegada demostrat el que, al seu parer, han estat la raó del fracàs d'en Romà Clausolles -(que evidentment mai anomena)-, deixa ben clar ell també n'està organitzant uns, però que espera tenir-los ben insinistrats abans de presentar-los en públic.

"Llevamos trabajando desde algunos meses en la organización de los "Boy scouts", contamos con un cuadro magnífico de instructores; tenemos el plan pedagógico del "Boy scout" inglés, adaptado a nuestra raza; contamos con las adhesiones de cuanto integra Barcelona en pedagogía, aristocracia y dinero; tenemos perfectamente preparados unos 300 "boy scouts", y aún así no nos atrevemos a que funcionen de momento, hasta dejar ultimados los más pequeños detalles de buen encauzamiento y perfecta organización, como único medio de corresponder a la grandeza que encierra la idea que como inspiración divina concibió Robert Baden-Powell.

(11)

Dos dies més tard, el mateix diari "La Tribuna" portava el que potser es podria considerar la resposta de Romà Clausolles. Clausolles ve a dir, en el referit diari, que de fet ell ja en té d'experiència...

"Los llamados Boy-Scouts, que nosotros hemos adoptado ya hace tiempo, ensayándolos en diferentes escuelas de Ateneos Obreros y otros centros de enseñanza, con resultado superior a todo lo previsto, son los escolares que bautizamos con el nombre de trepadores-exploradores, por ser, efectivamente, el nombre que mejor responde a la finalidad de su organización, esto es, trepar a la cumbre de la cultura mediante la exploración del saber humano." (12)

i el que cal es parlar menys i fer més. Neixar-se de teories i portar-ho a la pràctica.

"Se pueden dar conferencias en centros adecuados, se puede escribir artículos en la Prensa diaria desarrollando el pensamiento, pero en nuestro conflicto lo más factible, razonable, y práctico, es ensayar públicamente su funcionamiento y después, dentro de unos meses presentarse ante entendidos pedagogos lo mismo maestros que médicos, arquitectos, artífices (sic) moralistas, sociólogos, y elementos obreros demostrándoles los resultados excelentes."

La resta de l'article el dedica a justificar el fracàs de l'experiència -"es un mètode nou que necessita temps i constància- i a presentar l'escultisme com el mètode que pot salvar l'escola,-"es preciso acabar con esas cárceles pedagógicas llamadas Escuelas Públicas que matan al niño y envenenan al maestro."

El fet important es que Pere Roselló tirava endavant i per fi es constituïa el comitè que faria possible el montat-

ge dels "Exploradores Barceloneses".

"Ayer -6 de noviembre de 1912- quedó constituido en esta ciudad el Comité provincial de Boy Scouts en la siguiente forma: Presidente, don Mariano de Foronda; vicepresidentes, señores marqués de Castellflorite y de Alfarrás; secretario, don Pedro Roselló; tesorero, don Antonio Rojas; vocales, señor marqués de Alella, don Juan Narciso de Olano, don Antonio Fabré, don Manuel Marinello, don Alejandro de Tudela y don Juan Clavería; Jefe de Exploradores, don Francisco de Mercader."(13)

Dins la vida social de Barcelona deuria ser un aconteixement, perquè ho porten tots els diaris. Mentres, la campanya de divulgació i propaganda continua. "L'Eco dels Esports", "El Mundo Deportivo", el mateix "Butlletí del C.E.C." en parlen.

Al "Centre Excursionista de Catalunya" hi ha qui es proposa, també de crear i organitzar un grup d'exploradors, però, que sapiguem, la cosa no passa d'aquí.

"Així sabem que ho senten i ho entenen varis companys d'aquest CENTRE EXCURSIONISTA que's proposen crear i organitzar un grup de nois exploradors, sens ,és finalitat que contribuir a propagar y arrelar a Catalunya aquesta lloable institució....(14)

Entre els mesos d'octubre de 1912 i febrer de 1913, el tema dels "boy-scouts és present en la premsa barcelonina. Aixó vol dir que ocupava un lloc important en els ambients ciutadans; en l'ambient clerical com un instrument dels enemics de la reli-

gió o si més no com quelcom gens ortodoxe que podia apartar al jovent de l'Església, i en els ambients "socials" i "oficials" un mètode del que s'assegurava que regeneraria la raça i salvaria el país educant i envigorint la joventut.

L'apoteosi fou el dia de la presentació oficial, 19 de gener de 1913. A les 11 del matí d'aquell diumenge uns cinquents nois (15) degudament uniformats "juraren bandera" (el que equivaldria a fer la promesa), al pati interior del Palau de Belles Arts. L'acte fou presidit per el marquès de Foronda, al cap del comitè directiu provincial. El comitè de Madrid estava representat per Teodoro de Iradier, Arturo Guayàsi J. Ruiz Ferry. A la presidència s'hi asseguré també el governador civil Sánchez Anido.

L'acte fou obert per un parlament de Pere Roselló que va consistir en una mena de memòria dels treballs que havia dut a terme el Comitè i en posar de relleu els fins de la institució. Seguidament prengué la paraula el capità Iradier, qui amb enceses paraules de patriotisme ensalçà l'institució i acabà amb visques a Espanya. Després repartiren les banderes a cada grup i acte seguit el marquès de Foronda pronuncià un abrandat discurs acabat el qual prengué jurament als exploradors.

" Con esto se dio por terminado el acto empezando seguidamente el desfile, que tuvo lugar por el Parque donde se solocó el comité, por cuyo frente pasaron los exploradores formados en columna llevando a su frente la bandamilitar, en cuya forma siguiereon por el Pseo de Colón y Ramblas hasta la Plaza de Cataluña, donde se disolvieron."(16)

Com s'havien arribat a formar els "EXploradores Barcelonenses"? On s'havien captat i còm?, el miler llarg de noies que deien tenir reunits al mes de gener de 1913 ?.

Aquí hi entren en joc una sèrie de persones, que col·laborant estretament amb el capità Roseàló ho van fer possible.

Ramon Soler. En primer lloc cal ressaltar la figura d'en Ramon Soler, si més no perquè ha estat l'home a través del qual ens ha arribat d'una manera directa els primerissims passos de l'escoltisme a Catalunya. R.Soler va morir el mes de maig de 1973 a l'edat de 88 anys!!. Aixó feu possible que poguessim recollir de viva veu el seu testimoni(17)

En R.Soler, segons la visió que donà l'any 1959, va conèixer l'escoltisme a través d'unes postals que va editar el moviment anglés. Interessat en el que va veure, va voler imitar-ho organitzant un grup de noies a partir de l'Associació Excursionista Avant (18), de la qual n'havia estat un dels fundadors.

Segons la versió de 1972, va conèixer l'escoltisme a través d'un dels noies del grup excursionista, que era anglés, el pare del qual havia estat un dels primers instructors del mateix Baden-Powell (!!!!). Entre aquest xicot i son pare traduirien els reglaments anglesos, que els servirien de base. En Soler deia recordar perfectament el nom d'aquest noi: Smith (!!), del que ens ha estat impossible trobar-ne qualsevol referència fiable. Si tot aixó fos veritat - de fet no tenim prou elements de judici ni per confirmar-ho ni per desmentir-ho- resultaria

que en Soler hauria conegut l'escoltisme a través d'un col.laborador directe i de primera hora del fundador (de l'escoltisme) en persona.

Quan va succeir tot això ?. La data és molt difícil de precisar. Ens queda una de les postals, de les que parla en R. Soler. Aquesta al dors, porta una data amb interrgoant: "1910?". No podem donar-li doncs massa confiança.

El fet important[^] però, que aviat, en R. Soler, va entrar en caontacte amb el capità Roselló. La coneixença es feu de la següent manera. Estant un dia Soler am el seu grup de nois -uns 15 o 16- en un descampat prop de Barcelona -allà on ara hi ha la plaça de les Glories- fent pràctiques escoltes, -estaven exactament construint un pont amb els burdons i cordes- els sortí de sobte unesquadró de cavalleria. Atantseant-se a ells l'oficial que el comanava, els preguntà què feien. Quan Soler li respongué que estaven "imitant" als boy scouts anglesos., Roselló que era l'oficial- restà tot sorprés de que hi hagués qui ja els coneixia. Va demanar a en Soler que es tornessin a veure. I d'aquests contactes en sortiria la col.laboració.

El camí a seguir que van considerar més pràctic per reunir aviat un contingent de nois fou recòrrer a les escoles. Roselló tenia amistat amb alguns directors d'academies. El primer que anaren a trobar fou P.de Villalta (19) i després els Romaguera Bru, Prim, Trilla i d'altres. Com podem veure alguns mestres s'hi engrescaren tant, que, pel gener de 1913, dels 11 grups que

juraren bandera 10 eren grups formats a escoles privades (20). En R. Soler feu sempre d'instructor, primer d'un grup de nois recollits a la "Casa de Família", després passà a dirigir el grup de "El Siglo". No formà part del comitè directiu, suposem que per massa jove- aleshores tindria uns 27 o 28 anys i sobretot, perquè era, i va ser tota la vida, un home molt senzill i planer, que arribà a adquirir una bona cultura però mai deixar de ser un obrer. Es possible imaginar un comitè en el que comparteixen responsabilitats amb igualtat, marquesos, alts càrrecs militars i de la vida cultural de la ciutat amb uns obrers, al 1913 ?.

Jaume Roca: J. Roca i una colla d'amics excursionistes conegueren per casualitat l'escoltisme i al posar-se en contacte amb el capità Roselló, fèren el primer nucli d'instructors.

Entre els papers que deixà en Roca, hi ha un manuscrit -quatre quartetes- titulat "Historia del Moviment Escoltista a Barcelona" on explica amb detall els començaments, en els quals ell hi participà. (21) Diu així:

"Historia del Moviment escoltista a Barcelona.

Era per el mes de Gener (aquí hi ha diverses correccions com si no es decidís a datar-ho. Sembla que dubta entre el mes de gener i la tardor) de l'any 1912 (primer havia posat 1911 a tinta, després ho ha corregit posant un 2 sobre l'últim 1) que uns quants amics qu'ens reuníem cada dia de festa per la tarda en la Pista (primera tinta havia posat Sala) de patins anomenada Iris Park situada al

carrer de Valencia 179 i en la llotja número 12 constituïrem un grup excursionista que sota el nom d'Els Estrellats feiem sortides matinals per els encontorns de la ciutat i per la tarda anavem a patinar. (Tatxat, havia escrit : "per una pesseta").

"Un dia ciagué a les meves mans una revista qu'es titulava "El Hogar Español" que editaba la Cooperativa "Las Previsiones del Porvenir" de Madrid en dita revista s'hi publicà un article exposant l'Organització dels Boy-Scouts anglesos el qual el signaba D. Arturo Gúyás autor dels diccionaris del seu nom i de l'obra dedicada als Exploradores de España "Hace falta un muchacho". La revista la vaig ensenyar als meus companys i fou passada de ma en ma i entusiasma a uns aquants de la colla la nova doctrina ja que estabem preparats per la invasió de les películes del Oest Americà. Tot seguit es formà un grup sota el nom de "Baoy Scouts" ler pelotón" en dit grup recordo el nom d'alguns companys com Capella, Ruano, Morancho, (després, tatxat, havia posat: " i la seua germana"), els dos germans García, els germans Andrés, Carreras, Martín, Marsal i altres que el temps m'ha fet oblidar, tots els companys ens reuníem els Dijous a la nit al café del carrer Aribau 21 anomenat "L'Esquerra del Ensanche" allí feiem pràctiques de Morse, Nusos, repàs del Còdic dels Boys, ect.

"En el diari que es publicaba a Madrid "La Correspondencia de España" del 30 de Maig de 1912 hi aparagué un ar-

ticle sobre l'Organització dels Boys Anglesos que signaba el que fou més tard el fundador de l'Institució en España el capità de caballeria D.Teodoro de Iradier en dit diari i durant tres mesos hi publicà articles sobre lo mateix els quals nosaltres llegiem amb gran entusiasme. Itenirem correspondència i ens posarem amb contacte amb el seu company d'armes capità D.Pere Roselló qui va donar una extensa conferència sobre l'organització dels Boy Scouts anglesos en la Normal de Mestres situada allavors al edifici del carrer del Carme, avui Academia de Medicina i Cirugia de dita conferència es convenceren de la nova idea uns quants mestres particulars els quals formaren a correuita grups de Boys en les seves escoles, i nosaltres forem distribuïts pel càrrec de sub-instructors ja que erem els unics que estabem en les pràctiques escoltes."

- - - - -

Pel que hem vist fins aquí, podem fixar: 1er. que el capità Roselló aglutinà dos intents de fer escoltisme: el d'en R. Soler i el del grup d'en Roca, els quals, possiblement no tinguessin massa futur per falta de capacitat, coneixements i maduresa i 2on. - que aquests li serviren de molt perquè representaren els primers instructors.

Escoles: Malgrat tot, l'aportació principal la feren els mes-

tres d'algunes escoles privades que reclutaren, molt ràpidament pel que sembla, grups de nois dins d'aquestes escoles.

Que la força principal, Roselló la tragué dels mestres i les escoles és quelcom indubtable. Els testimonis d'en Soler i d'en Roca son ben clars al respecte i també trobem diverses proves documentals en la premsa de l'època. El dia 22 d'octubre "La Tribuna" diu haver rebut una carta de Pere Roselló "quien en nombre propio y en el sel señor Vilalta Roca, nos manifiesta que siendo ambos los iniciadores de la creación del los "boy scouts" en España,... (creiem que el nom correcte es de el Villalta, i que es tractaria d'Emilio F. de Villalta, del "Liceo Técnico Industrial" i futur instructor del grup allí format "Industria") (22) Recordem que R. Soler també dóna el nom de Villalta com el primer mestre amb el qual s'entengueren ell i Roselló.

El 24 de novembre P. Roselló dóna una conferència al local social del "Colegio de Maestros Titulares Privados" (23). A la presidència de l'acte, al costat del conferenciant, s'hi asseguré en Miquel Mallach, director del "Colegio Mercantil Barcelonés" i instructor del grup allí organitzat "Comercio", i en Sebastià Solà, director del "Colegio Solà" i instructor del grup que s'anomenaria "Minerva". Suposem que la conferència hi engrescà a més mestres, però Roselló de fet, abans d'arribar aquí ja n'hauria convençut a uns quants.

Pocs dies després -8 de desembre- donava una altra conferència a la Normal de Mestres. On dirigint-se als alumnes deia: " que son ells els que tenen de formar el grupo d'avanzada, puig

cada un d'ells en la ciutat o en els pobles ont exerceixin sa carrera ha de fomentar l'escoutisme com a base per a la regeneració de la patria".(24)

L'interés de Roselló per estendre l'escoltisme a través de les escoles és ben palés.

Ja hem dit més amunt que l'arrancada inicial dels "Exploradores Barceloneses" es feu de fet a partir de nois procedents d'escoles en sa majoria privades i que dels onze grups que jurarent bandera, el gener de 1913, deu pertanyien a aquest tipus d'escola i un altre a un centre de beneficència.

"Los 11 grupos (...) Pertenecen a los 11 centros docentes siguientes: Institución de la Casa de Familia. Colegios: Fivaller, Peninsular, Trilla, Mercantil Barcelonés, Cervantes, Solà, de Jesús, Ibérico (de Gracia), Liceo Técnico Industrial y el grupo formado por un maestro nacional instalado en la Barceloneta."

Aquesta es la llista que dona "el Correo Catalán" d'endemà de la jura (25). Alguns noms no son correctes -com a grups d'exploradors- ja que el diari donava el nom de l'escola, academia o nom del director. Així tenim que comparant amb la llista que dona Navarro (26) i amb la llista de la primera sortida dominical (27) que es feu després del dia de la "Jura", es podrien fer les següents correspondències:

Nom segons "El Correo Catalán", dia "Jura"	Nom veritable del grup explorador.	Nom instructor	Adreça
Institución de la Basa de Familia	"Trabajo"	Jaime Teixidor	
Fivaller	"Fivaller"	Arturo Peyre	
Peninsular	"Peninsular"	Francisco Romaguera	
Trilla	"Covadonga"	Enrique Trilla	C/Rosich, 4, pral
Cervantes	"Cervantes"	Luis Gubert i Arturo Vilanova	C/aribua, 37 pral C/Aribau, 101 pal.
Solá	"Minerva"	Sebastián Solá	
Ibérico (de Gracia)	"Ibérico"	Juan Prim (28)	Gracia(29)
Liceo Técnico Industrial	"Industria"	Emilio F. de Villalta	

els de Jesús, Mercantil Barcelonés i el grup del mestre de la Barceloneta s'haurien de correspondre amb algun dels següents: "Barcino", "Comercio", "Victoria" i "Siglo".

(El "Barcino" estava dirigit per Juan Durán i el "Comercio" per Miquel Mallach, amb domicili al carrer Conde del Salto 45)

Posteriorment es formaren els següents grups: "stadium" a redós de la revista deportiva del mateix nom, i del que en seria instructor, al temps que redactor de la publicació, Josep M^e Cò de Triola. "Catalunya", comant per l'instructor Josep Ar-mengol (30). "Aguila" (de St. Andreu) amb Ignasi Socias d'ins-

structor. "Hispania" amb Felip Marco i "Marco Polo" amb Lluís Aguilera. (31)

No sabem l'evolució de cada un d'aquests grups, però el fet de que quasi cada setmana el comitè directiu, per mitjà de la premsa, indiqués l'activitat que cada grup havia de desenvolupar el diumenge -generalment els indicava el lloc de la sortida-, ens permet seguir amb regularitat l'existència i el compliment de cada grup.

Tots segueixen amb molta regularitat, excepte "Barcino" que a partir del mes de Juny no torna a constar amb cap llista (32) i "Cervantes", "Iberia", "Siglo", "Aguilas i "Hispania" que consten amb certes intermitències.

- - - - -

Expansió: (33)

El moviment dels "Exploradores" no es limità només a Barcelona, sinó que s'expandí, també per Catalunya.

El 20 de febre de 1913 -exactament un mes després de la presentació pública i Jura de bandera dels de Barcelona- a Tarragona es formà el Comitè provincial, inaugurant-se els exploradores tarragonins el 6 de juliol següent.

"En el salón principal del Ayuntamiento de Tarragona se ha verificado la entrega de la bandera a los Exploradores Tarraconenses. Han pronunciado discursos el general señor Serra, el vicario capitular (34) y el explorador señor

Alonso Medina".(35)

El 25 d'abril es constituia un comité a Manresa, "Debido a la iniciativa de don José Mª de Manresa, vecino de aquella localidad" (36) però no sabem per quines raons no reixí.

Quatre dies més tard -29 d'abril de 1913- s'ens constituia un altre a Menorca, a Mahó concretament, que tindria molt d'èxit.

Fracassà també el comité que a Lleida es constituí el 9 d'agost.

Als primers dies de 1914 -19 de gener- Sant Feliu de Llobregat veia constituir també un comité d'Exploradors que ajuntats pels de Barcelona, sembla que arribarien a arrelar.

Considerats tots els Països Catalans, s'havien constituït també, comités a Castelló de la Plana 9 de gener de 1913, dissolt, i a València 28 d'abril.

En quant al nombre d'exploradors, coneixem amb certesa unes xifres que dona la "Memoria leida por el Secretario Comisario general en la Asamblea Nacional el dia 22 de Abril de 1914(37) que es de 1.064 exploradors, 48 instructors, 48 subinstructors, 12 membres del Comité i 270 socis protectors, pel que respecte a Barcelona. La memòria diu que estan repartits en 22 grups, però nosaltres només en podem constatar de 15 a 17.

Tarragona tindria 32 exploradors, que formen un sol grup
3 instructors, 1 sub-instructor, 9 membres
del Comité i 79 socis protectors.

Mahó 147 exploradors, que formen tres grups, 3 ins-

tractors, 2 sub-instructors, 8 membres del
Comité i 64 socis protectors.

Sant Feliu de Llobregat: 22 exploradors, en un sol
grup, no parla de cap instructor, i sub-ins-
tructor, 8 membres del Comité local i 35
socis protectors.

El total per a Catalunya i les Illes a l'abril de 1914
seria doncs de: 1265 exploradors, 27 grups (?), 54 instructors
53 sub-instructors, 39 membres de Comités i 448 socis protec-
tors.

Aixó deixant de banda que a Manresa i a Lleida s'ha-
vien format comités que aviat es disolgueren.

Sembla ser que a Barcelona, el nombre d'exploradors
es mantingué durant els dos primers anys d'existència. Sabem
que pel gener de 1913, el dia de la jura, eren un miler els
nois adherits a l'institució. Les xifres que aniran sortint
de tant en tant a la premsa son donades a base de "cops d'ull",
i per tant només aproximatives. Ara bé quasi sempre sortirà
la xifra: 1.000 : "unos 1.000" (38), " mil y pico" (39), "más
de 1.000" (40), per la festa de repartiments d'insignies del
mes de març de 1913, "ochocientos y pico" (41) i "mil y pico"
(42), per una concentració general del juny següent.

I el nombre de nois que formava cada grup ?. No ho
sabem amb certesa però a partir del document gràfic de que
disposem i d'alguna xifra que ens proporcionen els diaris (43)

podem afirmar que els grups eren formats per una trentena (de 30 a 35) de nois. Havent-n` hi alguns amb més i altres amb menys.

NOTES

- (1).- Los Exploradores de España. Estatutos y reglamento interior. p. 9
- (2).- id. p. 9-10
- (3).- Los Exploradores de España. Memoria leida por el secretario general en la Asamblea Nacional el día 22 de Abril de 1914. Madrid, Establecimiento tipográfico de Antonio Marzo, 1914 p.4.
- (4).- id. p.4
- (5).- A l'apèndix donem un quadre amb l'ordre dels comités constituïts a Espanya de 1912 a 1914.
- (6).- Per tot el que faci referència a Ribera i Rovira i els Jovestels del CABCÍ, vegis el Cap. dedicat íntegrament a aquest tema.
- (7).- "El Diluvio" 20, octubre, 1912
- (8).- Aquest avís l'hem trobat, almenys, als següents diaris: "El Correo Catalán", d'on en treiem el text, "Las Noticias", i "La Publicitat", tots en el dia 22 d'octubre de 1912.
- (9).- "Las Noticias" 25 Octubre 1912
- (10).- "La Tribuna" 28 octubre 1912
- (11).- "La Tribuna" 28 octubre 1912

- (12).- No hem trobat, de moment, constància d'aquests intents a escoles d'Ateneus Obrers.
- (13).- "Las Noticias" 7 novembre 1912
- (14).- LASERRA V. de "els Boy Scouts a Catalunya" Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya nº 214 Novembre 1912, p. 348.
- (15).- "... ha logrado reclutar un millar de adeptos perfectamente instruidos, pues a los quinientos presentados hay que agregar otros tantos que no pudieron efectuarlo por no estar listos los trajes". ("El Mundo Deportivo") 23 gener 1913.
- (16).- id. 23 gener 1913
- (17).- Vaig tenir la sort de pogué gravar una llarga conversa amb el sr. R. Soler, el dia 20 de març de 1972. Home d'una vitalitat extraordinària, mostrava encara una excel·lent memòria. Per la redacció de la seva aportació a la creació de l'escoltisme em guio també, en el resum d'una entrevista - no publicada- que el 10 de gener de 1959 li feu en Ramon Bastardes. Malgrat de tractar-se de dates tan llunyanes (13 anys) -en tenia 74 quan va parlar amb en Bastardes i 87 quan ho feu amb mí- demostrà, com hem dit, tenir fins el darrer moment una esplèndida memòria. Hem d'aclarir, no obstant, que el que ens interessa es seguir els "passos" d'en Soler i d'en Rose-

- lló, per aixó crec que l'entrevista pot servir de document fiable. En quan a precissar dates, llocs, nombre de persones, noms, ect., és lògic que a seixanta anys de distància li fos impossible de precissar.
- (18).- Fou fundada al juliol de 1906. (NAVARRO, E. Album histórico de las Sociedades Deportivas de Barcelona Barcelona, Imp. José Ortega, 1916
- (19).- Que segons en Ramón Soler tenia l'academia al Carrer de Casp, entre Bailén i Girnona.
- (20).- "El Correo Catalán" 20 gener 1913
- (21).- Conec aquests papers gràcies a l'amabilitat d'en Ramón Bastardes.
- (22).- NAVARRO, Emilio Album histórico de las Sociedades Deportivas de Barcelona, Imp. José Ortega, 1916 p. 186
- (23).- "La Tribuna" 28 novembre 1912
- (24).- "El Poble Català" 10 desembre 1912
- (25).- "El Correo Catalán" 20 gener 1913
- (26).- NAVARRO, E. Album histórico... Barcelona, 1916 p. 186
Cal fer notar que Navarro assenyala el nom dels instructors de cada grup.
- (27).- "La Tribuna" 8 febrer 1913
- (28).- NAVARRO, E. Album histórico... , creiem que per error

d'impremta li diu Prino

- (29).- A l'Anuari Estadístic de la Ciutat de Barcelona, 1913 consten dos Juan Prim, tots dos de Gràcia, l'un al carrer Torrente de la Olla, 136, baixos i l'altre al carrer Salmerón 193-195, 1r.
- (30).- A "La Tribuna" del 2 d'abril (1913) consta com instructor José Mª de Bernacho. Sembla al dirigir-se al diari, com si fos l'instructor responsable.
- (31).- No sabem exactament les dates de fundació de cada grup, però consten a la premsa per primera vegada en motiu d'assenyalar- s'hi el lloc d'excursió, els dies "Stadium", 8 de febrer ; "Catalunya", 15 de febrer; "Aguila", 16 de març ; "Hispania", 2 d'abril ; "Marco Polo", 14 desembre ; tots l'any 1913
- (32).- Aquestes llistes, com hem dit, surtien quasi setmanalment fins el mes d'abril de 1914. A partir d'aquest mes a l'haver- hi una reestructuració en l'organització - dividiren la ciutat en zones- van canviar les denominacions dels grups.
- (33).- Seguim principalment la "Memoria leida por el secretario ...
- (34).- No era altre que el Dr. Vidal i Barraquer que "Des del 14 d'octubre de 1911 fins el 19 de novembre de 1913, fou vicari capitular de Tarragona" segons Mn.

R. MUNTANYOLA Vidal i Barraquer, Cardenal de la Pau
Ed. Estela, Barcelona, 1970 (2ª ed.) p. 65

- (35).- "Stadium" 15 juliol 1913
- (36).- "La Tribuna" 29 març 1913
- (37).- Publica a Madrid, Establecimiento Topografico de Antonio Marzo, 1914. A l'apèndix reproduim un quadre de tots els comités i efectius d'Espanya.
- (38).- "Las Noticias", 9 de març 1913.
- (39).- "La Tribuna" 12 març 1913
- (40).- "Stadium" 15 març 1913
- (41).- "Las Noticias" 30 juny 1913
- (42).- "La Tribuna" 30 juny 1913.
- (43).- "Las Noticias" 4 d'agost 1913, per exemple, referint-se al grup "Industria" diu: "... quienes proporcionaron a los 30 muchachitos que forman en dicho grupo Industria..."

"EXPLORADORES BARCELONESES"

Era l'escoltisme del capità Roselló un escoltisme original ?. Es a dir, en Pere Roselló va connectar directament amb el moviment anglés de Baden-Powell o bé cal situar-lo dins el moviment dels "Exploradores de España", que creés el seu company d'armes Teodoro de Iradier, i per tant depenent d'ells ?.

Entre els antics escoltes hi ha l'opinió, de que l'escoltisme del capità Roselló, eés "exploradores barceloneses", van nèixer d'una manera totalment independent de Madrid, que Roselló coneixeria, fins i tot, l'escoltisme sense intervenció d'Iradier, i que fou aquest i el comité nacional de Madrid qui li "prendria" l'obra de les mans i l'aglutinaria al moviment nacional espanyol.

Altres, en canvi, opinen ben diferent. Com es el cas d'Antoni Roselló, que no dubta en afirmar taxativament que Roselló conegué l'escoltisme a través d'Iradier i que, fins i tot, fou d'aquest qui revé la suggerència de montar-ne a Barcelona.

"Aquesta organització (...) havia estat iniciada l'any anterior pel capità ~~de~~ Cavalleria del Regiment de Numància Pere Roselló i Atxet (sic), la idea de crear-la

li havia estat suggerida per Teodoro Iradier Herrero, també capità de Cavalleria..." (1)

Tot això es difícil d'aclarir sense tenir accés directe a documentació del capità Roselló (2), més explícita que els articles de premsa. Malgrat tot, si analitzam bé les explicacions de que sobre els Exploradors fa durant la seva campanya dels mesos d'octubre a desembre de 1912, observarem com moltes vegades situa molt clarament el que ell vol crear a Barcelona, dins el contexte espanyol. No fa un moviment nou, fa els "Exploradores de España" a Barcelona.

En la primera manifestació pública que coneixem del capità Roselló -un article publicat el 9 d'octubre de 1912 (3)- deia:

"En cuanto a España, nació la idea de establecer los "boy scouts", o por lo menos lanzó la idea el distinguido coronel de Inválidos señor Figueroa, y hoy gracias a los esfuerzos ciclópeos del entusiasta e ilustrado capitán de caballería don Teodoro de Iradier, funcionan con verdadero éxito en Vitoria, confiando en que muy en breve lo harán en el resto de España,...

(...)

"La Lectura Dominical" puede enterarse de las intenciones que guían a los que en España trabajan para el desarrollo de tan hermosa obra, leyendo el Reglamento provisional de nuestros boy scouts escrito por el capitán Teodoro Iradier."

Quinze dies més tard, Roselló, amb nom propi i d'en Villalta enviava una carta a "La Tribuna" desentenent-se com ja hem explicat més amunt- d'un anunci de "reclutament" aparegut a la premsa. La carta publicada en estil indirecte diu:

" nos manifiesta que siendo ambos los iniciadores de la creación de los "boy-scotts" en España..."

Si dies abans explicava, de qui era la iniciativa, es evident que ara, Roselló, no feia res més que reconèixer que pertanyien al grup d'iniciadors. Més endavant continua:

"Lleven a cabo con perseverancia la organización de estas Agrupaciones en Barcelona y en España toda...
(...)

"Dicen que siguen trabajando, con paso firme, sin variedades personales ni egoismo ni otras miras que contribuir dentro de justísima modestia a la regeneración verdad de la raza, haciendo obra nacional, pues en todas las provincias se trabaja en el mismo sentido y con todas ellas tienen relación... (El subratllat es nostre)

En la conferència donada al local social del "Colegio Maestros Titulareras privados (4) deixava ben clar que depenia d'un orgue central.

"Referente a organización, dijo, que consta de un comité directivo que reside en Madrid y que el padre adoptivo de esta Asociación es el Rey y que ...

El fet però que donaria a entendre la dependència que, des de bon començament, tindrien, els Exploradores Barceloneses

de Madrid seria que Roselló no fes un reglament propi, sinó que agafaria tal com estaven els Estatuts i Reglament provisional que Iradier havia redactat i publicat, en presentés dos exemplars a Govern Civil de Barcelona per obtenir el permís de constitució del comité.

Un dels exemplars ha arribat a les nostres mans (4). A la pàgina 46 hi ha imprés amb tampó:

Presentado en duplicado ejemplar a los efectos del artº 4º de la ley de Asociaciones de 30 de Junio de 1887.

Barcelona, 7 de Nobre. de 1912

El gobernador. Sánchez Anido

(signat, també, amb tampó)

Hi hauria altres aspectes que farien pensar el mateix.

Contrariament a la versió tradicional, de considerar la pèrdua del nom "Exploradores Barceloneses" pel de "Exploradores de España, tropa local de Barcelona" -denominació que nosaltres no hem trobat durant els dos primers anys- com a exponent de la pèrdua de llibertat respecte a Madrid, no ens sembla ajustada a la realitat.

A l'article 10º. dels Estatuts i Reglament provisional, diu:

"Los exploradores se organizan por agrupaciones locales con arreglo a las condiciones determinadas por el reglamento interior de la Asociación . Se diferenciarán unos de otros, añadiendo el nombre genérico de exploradores el

deri derivado de la localidad respectiva. Ejemplo: los exploradores madrileños, valencianos, barceloneses, zaragozanos, numantinos, ect.

Tot aixó novvol dir que aquest aspecte centralitzador passés desapercabut pels crítics del moment. El mateix Roselló va haver de desmentir-ho, el que de fet no fa res més que confirmar l'existència d'aquest llègam de dependència amb Madrid.

"Ha desvanecut (Roselló) les objeccions qu'es poguessin fer als "Boys Scouts" de que fos un orgue centralista, puig si bé es veritat que'l comité central tenia el reglament dels "boy Scouts" en Espanya, no es menys cert que gràcies a les instancies del president del comité provincial, qui anà a Madrid expressament, s'ha aconseguit que tota la part administrativa fos a càrrec nostra, que'l reglament se fes d'acord amb el caràcter y sentir nostres, per nosaltres mateixos, dependint tant sols d'ells en lo referent a diplomes, insignies y al nomenament d'instructors, que anirà sancionat per ells." (5)

Un parell de mesos m'es tard, ja completament llençada l'obra dels Exploradors a Barcelona, la revista deportiva "Stadium", que actuava com de portantveu dels "Exploradores Barceloneses" - no oblidem que Cò de Triola redactor de la revista havia creat un grup d'exploradors que s'aixplugava en ella, i que seria substituït de Roselló en la Secretaria del comité quan ell ho deixés, - tornava sobre el tema, amb ànim de defensar-se de varis atacs.

"La Parte centralizante de los estatutos generales es papel mojado para el Comité local barcelonés .¿Por qué burocratizar y hacer seguir un sinfin de trámites al nombramiento de un instructor de Barcelona?. Y comprendiéndolo así los señores del Comité central, han dejado sin efecto lo estatuido, y como ese extremo podríamos apuntar muchos otros. Damos estas notas en vista de que un respectable conferenciante, ha poco, al hacer la disección de la obra de los Exploradores, usó como gran arma para combatir a la institución, que sólo conoce por lo escrito, que todo lo que se recaude de donativos y un tanto por ciento sobre las cuotas debía ir a engrosar la caja central, cosa lo más lejos de lo real, pues cada Comité tiene libertad para hacer lo que le dé la gana con el dinero que particularmente recauda." (7)

La dimissió del capità Roselló.

Que la qüestió del centralisme va ser un problema viu, ho demostraria, ni que considerressim només, la "retirada" del capità Roselló.

Aquesta tingué lloc molt aviat, entre els messos d'abril -última referència que hem trobat del capità Roselló com a secretari del comité- (8) i juny de 1913. A primers de juliol coneixem el nomenament de Josep M^a Cò de Triola, com a secretari substitut. (9)

Quines van ser les raons que impulsaren a Roselló a retirar-se?. El que fos deuria ser important, perquè just mig any després de la presentació oficial i en ple èxit (10) optés per abandonar una obra que en gran part era mèrit seu.

La versió tradicional es la de que en Pere Roselló disconforme amb el que eren tractats els "exploradores barcelonenses", dimitia coma senyal de protesta. Així ho assenyala Josep Roca:

" abandonà l'escoltisme (Roselló) perquè volia autonomia i que hi havia diferents opinions"(11)

segons, R. Bastardes:

"... no podriem dir quines foren exactament els motius; ell declarà en una ocasió que fou perquè no volgué acceptar el centralisme administratiu; sembla també que hom li havia ofert de dirigir l'escoltisme des de Madrid i que ell ho havia refusat."(12)

i segons A. Serra:

"la posició contrària a un centralisme madrileny, presa pel capità Roselló..." (13)

El testimoni d'en Joan Peralta, un dels homes que més a fons tractà al capità Roselló als darrers anys de la seva vida, també va en aquest sentit. Segons ell, el capità Roselló el que li molestà profundament fou que no deixessin desenvolupar al seu aire -el d'en Pere Roselló- als "Exploradores Barcelonenses". Roselló tenia la consciència de que li havien pres dels dits, la seva obra. Roselló creia que Iradier, la capaci-

tat i preponderància del qual no discutia, li passés al davant fins i tot a casa seva mateix.

Ens sembla que P. Roselló veient clar que els exploradors eren quelcom espanyol -segons Ramon Soler de catalanisme no s'en parlava perquè era considerat "qüestió política" i tenien molt clar que l'escoltisme no feia ni religió ni política (14)7 es pensava que l'organització la portaria ell, i es trobà en que de fet qui "tallava el bacallà", com diem familiarment, era el comitè de Madrid. En desacord amb aquesta política portaria la seva protesta fins al final: la dimissió.

Uns darrers testimonis al respecte ens els proporcionen la vídua i la filla del capità Roselló, qui sobre aquest punt ens declaraven que no sabien exactament els motius de la dimissió del seu marit i pare, però que li havien sentit a criticar molt el centralisme. (14)

Quina repercussió va tenir la dimissió del capità Roselló dins de l'institució?. S'ha cregut que Roselló arrastrà amb ell a varis instructors.

"Tot i un cert nombre de baixes d'instructors i sots-instructors, primer per solidaritat amb la posició contrària a un centralisme madrileny, presa pel capità Roselló, més tard per discrepàncies sobre l'esperit que era donat a l'obra (1919)." (16)

Eixó no sembla cert. El que va passar es el que diu

R. Bastardes:

" quan abandonà (Roselló) el moviment, setze instructors firmaren un document on manifestaren la solidaritat amb ell i llur desig que aviat es reincorporés a l'organització." (17)

El text del document, que donem íntegre per la seva importància, es el següent:(18)

"A don Pedro Roselló Axet
organizador de los Exploradores Barceloneses
(Boy Scouts)

Muy distinguido señor y amigo:

Sería negar la evidencia, no querer reconocer que la institución de los Boy-Scouts en Barcelona con el nombre de Exploradores Barceloneses, es debida a la iniciativa de V.

Su carácter emprendedor, su talento indistutible y su actividad extraordinaria, convirtieron muy pronto en hermosa realidad lo que parecía obra de mucho tiempo.

Barcelona puede vanagloriarse de haber sido la primera ciudad de España que ha tenido Boy-Scouts en el verdadero sentido de la palabra, esto es, perfectamente uniformados y disciplinados, con organización seria, con una orientación definida, y siempre que de esto se hable el nombre de V. Sr. Roselló ha de acudir forzosamente a la memoria y a los labios de todos.

Especialmente los que nos honramos con el cargo

de Instructor, hemos de recordarle a V. siempre, ya que supo transmitirnos su entusiasmo con la palabra y el ejemplo, y nos llevó a cooperar en esta obra altamente educativa, regeneradora de nuestra raza y de verdadera importancia nacional.

No necesitamos decir a V. pues, que nos ha causado vivo sentimiento el que hay dejado la Secretaría del Comité Provincial de esta Ciudad, y lo lamentamos con mayor razón por considerarle a V. el más indicado para desempeñar ~~dicho~~ cargo, estando firmamente convencidos de que, una vez desvanecidas las nubes que por un momento se han cernido sobre nuestra querida Institución, volverà a ocupar el cargo de Secretario de la misma.

Juntamente con estas manifestaciones, nobles y sinceras, ruéganle se sirva aceptar el testimonio de su más alta consideración y estima, sus atentos ss. y amigos.

q. l. e. l. m.

(Segueixen a continuació les següents signatures)

S. Solà; A. de Paula Cortacáns; Juan Durán; Juan Prim; Felipe Marco; Jaime Teixidó; Arturo Vilanova; Antonio Torras; Arturo Pujol; José Armengol; Miquel Mallach; Narciso Romaguera; Enrique Trilla; Josep M^a Cò de Triola; Emilio F. de Villalta; Ramon Soler LLuch.

Sorprenenment el document no porta la data!!!

De la lectura del document s'en dedueix que aquests instructors, que pràcticament representen tots els grups exis-

tents, no tenen intenció de dimitir. Lamenten que Roselló s'en vagi i, desitgen, fins i tot, que torni "una vez desvanecidas las nubes que por un momento se han cernido sobre nuestra ~~Queria~~ Institución". No especifiquen quines son aquestes "nubes", però intuïm que es tracta del problema esmentat més amunt.

Sembla doncs, que els principals instructors, caps de grup, no el seguiren. En canvi notem que el mes de Juny hi ha un altre nomenament -el dia 26- a favor de Mario Giménez com a Jefe de Exploradores(18) que suposava la baixa de Francisco Mercader i Zufá. No es molta casualitat que fossin substituïts tots dos a l'hora?. No sabem a que es deguda aquesta darrera substitució, però faria pensar que Mercader -tot i que no sabem el tipus de relació que hi hauria entre ell i Roselló- hauria pogut solidaritzar-se amb ell, si no fos que el trobem seguint formant part del comité provincial com a vocal a l'any 1916 (19).

NOTES

- (1).- SERRA, Antoni Història de l'escoltisme català ed. Bruguera Barcelona, Col. "Quaderns de Cultura" p.12
- (2).- Sabem que existeixen alguns papers redactats pel capità Roselló però de moment no ens ha estat possible de consultar-los.
- (3).- a "El Noticiero Universal"
- (4).- Pronunciada el 24 de Novembre i ressenyada el 28 següent per "La Tribuna"
- (5).- Gràcies, una vegada més, a l'amabilitat d'en Ramón Bastardes.
- (6).- De la conferència que pronuncià a la Normal de "estres el dia 8 de desembre de 1912. "El Poble Català" 10 de desembre 1912.
- (7).- "Stadium" 15 de febrer 1913
- (8).- "La Tribuna" 31 de març de 1913
- (9).- "Stadium" 15 juliol 1913
- (10).- El mes d'abril s'inscriví el 17è. grup, l'"Hispania". "La Tribuna" 2 abril 1913
- (11).- Segons els apunts de la conversa que R. Bastardes hi mantingué al 1959
- (12).- (No hem trobat constància ni d'aquest oferiment ni d'aquest refús.) BASTARDES R. Un segle de vida catalana

Vol.11 p.1266

- (13).- SERRA, A. Història de l'escoltisme p.16
- (14).- Convers a meva amb en R. Soler 1972
- (15).- Segons conversa del dia 4 de desembre 1973
- (16).- SERRA, A. Història de l'escoltisme català p.16
- (17).- BASTARDES, R. Un segle de vida catalana Vol.11 p.1266
- (18).- Coneixem aquest document per una fotografia de l'original que molt amablement ens ha fet arribar en Joan Peralta.
- (19).- NAVARRO, E. ALBUm Històrico... p.186
- (20).- id. id. p.186

L'ESCOLTISME DEL CAPITÀ ROSELLÓ

Així com el capità Iradier va escriure força sobre educació i escoltisme, el capità Roselló no. Coneixem alguns articles i resums de conferències dels mesos d'octubre, novembre i desembre de 1912, de l'etapa que en podriem anomenar de "campanya pública" del capità Roselló (1). Tot plegat es ben poca cosa, però com que no coneixem res més -posteriorment a la formació del Comité, Roselló no torna a publicar res, i mig any després dimitia -son aquests escrits els que ens permetran d'aproximar-nos a les intencions i a les idees que el movien.

Constatem, primer de tot, a través d'aquests escrits que Roselló dona una breu pincellada sobre l'origen de l'escoltisme: guerra dels boers, Baden-Powell, llençament del moviment a Anglaterra al 1908, expansió mundial, introducció a Espanya, intents a Barcelona, però al nostre entendre el que insisteix d'una manera particular es el que es refereix a aquests dos punts: per una banda, i aixó es important per a

situar els "Exploradores", recalca moltíssim que l'escoltisme es el regenerador de la raça que Espanya necessita, per l'altra els tres tipus d'educació que proporciona: educació física, educació moral, i educació instructiva o intel·lectual.

Per Roselló l'escoltisme es la salvació del país. No fa cap estudi a fons ni, tampoc, gens original de la situació del país. Més aviat es situa en el terreny dels tòpics de la literatura espanyola de plany, sorgida arrel del 98.

"Nosotros todo lo esperamos del milagro providencial; nuestra patía, nuestra mediocridad y nuestra indolencia nos conducen al simiocratismo en todo cuanto representa progreso y mentalidad; al estilo inglés, influencia francesa, tonalidad alemana o imitación norteamericana, sujetamos nuestros procedimientos artísticos, científicos literarios e industriales; una mezcla de ignorancia y despreocupación con notoria vaciedad de espíritu, anula y hace imposible toda iniciativa, y así cargamos con aquella inteligencia asimilatriz que nos legaron los antiguos fenicios sin apercibirnos de que la visión del cretinismo nos amenaza." (2)

Però ell, a la seva manera, viu aquesta realitat.

"Nuestra educación deficientísima en la niñez nos conduce a la formación de **caricaturas** de hombres en el mañana; con escalofríos de terror y vergüenza se lee el número de mozos inútiles para el servicio militar, por falta de peso, talla y vigor físico, y con todo nos interesa más las "espantás" del Gallo que cualquier problema

de educación nacional, de regeneración de raza o de positivo interés nacional". (3)

i la solució -quasi bé la solució total- la troba en l'escoltisme.

"La intensidad de la acción regeneradora de los "boy-scouts" es notabilísima y de una importancia tal en el orden social, que bien puede afirmarse que por sí sola llega a la transformación radical de la raza hasta el máximo de su perfeccionamiento". (4)

I pot salvar la raça perquè el millorament de la societat s'ha de buscar en el nen, "por ser este el hombre de mañana". (5) Per ell aquesta intensa acció regeneradora serà la raó principal que explicaria l'organització dels Exploradors.

" el objetivo, la finalidad única y exclusiva de los boy-scouts está en la regeneración de la raza... (...) se trata del mejoramiento de nuestra raza, de nuestra verdadera regeneración,... " (6)

" y en lo que a Barcelona se refiere, creemos que muy en breve será un hecho el funcionamiento de tan intensa acción regeneradora..." (7)

I aquesta acció regeneradora es dur a terme a través del pla educatiu dels boy-scouts, que com hem dit consta de tres parts.

"La educación física del "boy-scout" es de tal naturaleza, que sinser deportiva resume en sí todos los de-

portes; tiene por objeto vigorizar el cuerpo, dar robustez, salud y agilidad a sus miembros; así hace recorridos graduales hasta llegar a recorrer 15 kilómetros a pie en 3 horas, sigue un rastro, sube hasta lo más alto de una montaña, monta a caballo, imita al pez en el agua, salva un barranco con auxilio de unas cuerdas, pasa un río gracias a una balsa por él construida, aprende a respirar en la fatiga, se curte por el sol y respira el puro oxígeno de los campos.

Los ejercicios gimnásticos los hace en la campiña trepando rocas aparentemente inaccesibles, salvando distancias, etcétera, todo lo cual no tendrá las condiciones de normalidad de aquella gimnasia que a un tiempo mueve el niño un brazo y a otro tiempo mueve un pié, pero que indiscutiblemente es más provechoso para su desarrollo físico. (8)

Roselló s'esforça en presentar l'escoltisme com un moviment que sensa ser exclusivament deportiu, n'es com un compendi i per tant completíssim en aquest aspecte.

"La moral dels "explorador" está fundada en el más puro amor hacia sus semejantes, en las buenas obras, en las bellas acciones en el afán de ser útil, en el respeto a sus mayores, en ayudar a los débiles, en la cortesía, en la utilidad, y por fin en el espíritu más elevado de ciudadanía; así le veremos exponer su vida para salvar al que se está ahogando, como acompaña a un ciego,

como venda al herido, comoauxilia en un incendio (...), como evita una riña, como reprende al mal educado,(...) como recoge el sombrero que el viento ha arrancado de la venerable cabeza del anciano...

Estas lecciones de moral, son prácticas, se hacen sobre el terreno, donde la ocasión y casualidad se muestran propicias y esta moral que encarna las más bellas ideas de Pestalozzi y Froebel no se halla, no puede dpor sí sólo hallarse en los batallones infantiles, en los deportes de excursión, ni en la sola transformación de niños en guerrilleros, por ser otro su objetivo y otra su finalidad". (9)

De nou s`esforça per demostrar que l`escoltisme es el millor mètode pedagògic per fer créixer en els nois un veritable sentit altruista.

"Esta parte de educación intelectual consiste en conocer las propiedades medicinales de las diez o doce plantas más comunes, saber orientarse, trazar y leer un plano, seguir un camino, conocer los medios de salvamento más elementales y otros sin fin de detalles que nos pasan desapercibidos y que sólo concedemos importancia merecida cuando tocamos las consecuencias de nuestra ignorancia." (10)

Amb aquest apartat, hom pretenia, el que en podriem dir la formació teórica del noi, que Roselló concreta en el "saber coses pràctiques" -"serie de conocimientos prácticos

y útiles de los que hará uso constante en la vida, sea cualquiera la posición que ocupe y carrera u oficio a que se dedique."(11)

Aquesta educació va, evidentment, a proporcionar homes -personal i individualment- preparats per a que sàpiguen fer front a la vida amb garantia d'èxit. Però així com en determinats passatges d'aquests articles Roselló fa especial esment de la utilitat personal, individual, de l'escoltisme, en una conferència (12) indica que cal preparar als nois per a transformar el país: " en una palabra, convertir al hombre de hoy en un futuro transformador de nuestra patria". Vol un home preparat, sí, però no exclusivament en profit d'ell mateix sino també en profit dels altres.

Altres punts que toca duran aquests dos mesos, es refereixen a aspectes dels que sovint feren acusats, per exemple el de la masoneria (13), el de militaristes, el de centralistes i que cuidà en desmentir.

De l'aspecte social, no en fa cap plantejament especial només quan parla de la conveniència de fer servir els uniformes diu: "... en usar los "Boy-Scouts" un uniforme para evitar las diferencias sociales de todos ellos".(14)

Finalment, respecte de l'escola, cal dir que Roselló veia en l'escoltisme un complement d'aquella, que amb l'escoltisme els nois podrien veure per ells mateixos allò sobre el que se'ls teoritzava.

"Dijo (Roselló) que la educación del "Boy-Scout"

es el complemento de la escuela. Recuerda que los más eminentes pedagogos apoyan las lecciones de cosas y que éstas resultando imposibles dentro la escuela dan maravillosos resultados enseñadas en el campo. (15)

- - - - -

Quines diferències tenia l'escoltisme del capità Roselló amb el del capità Iradier ?. Doncs podriem dir que ben poques.

La diferència més que dels seus escoltismes, vindrien de la manera d'èsses dels dos mliitars. I adier era un home apassionat, llençat i molt preocupat per l'educació, com ho demostraria la seva vida posterior -- al 1917, fòra ja de l'escoltisme!!, organitza un altre moviment: els "Hidalgos de la Patria", fracassat també, pel que sembla. Més tard va crear l'"Instituto de Afirmación Personal". Dedicat a l'"estudio encauamiento y desarfollo de la individualidad. Formación del carácter y de la personalidad por medio de la Educación práctica de la voluntad", i que es feia per correo-- (16) en canvi P. Roselló una vegada abandonà els "exploradors", l'any 1913 !!, sembla ser que mai més es preocupà per l'educació.

En quan a l'escoltisme, tots dos creuen haver-hi trobat la "clau de volta" per resoldre el problema nacional. Ja hem esmentat el tipus d'anàlisis que fa Roselló. Iradier fa el

mateix, però més extens. Tenen un punt de partida igual, sigui perquè Roselló "Bevia" de les fons d'Iradier, sigui perquè aquest enfoc fos bastant comú en l'època. Ambdós, encara que en l'obra d'Iradier es veu millor, parteixen de la base de que per millorar la situació d'una societat son els individus que la componen els qui han de canviar, no les estructures, i no s'en adonen que amb aixó només toquen una part del problema.

"S'ha d'ensenyar el respecte a les lleis, per a que hi hagi ordre, Cal inculcar a cada individu que tots els homes son igual per a que desapareguin les castes i les classes socials. Fem que la gent sigui treballadora i haurem resolt el problema económic". podria ser expressada d'una manera un xic simplista però clara, la psocio'tèdrica dels dos fundadors dels Exploradors. No veuen que la realitat és molt més complexe, que els problemes tenen unes arrels molt més fondes, que les solucions depasen als individus concrets, que cal anar a les "bases", a les "estructures" també, per engegar un país endavant.

S'ha d'inculcar el respecte a les lleis, però cal que aquestes siguin justes. S'ha d'inculcar l'igualtat de tots els homes, però cal arreglar les estructures econòmiques i polítiques que obliguen a la desigualtat. S'ha d'educar als homes en el treball i l'esforç, però cal, també, proporcionar-los-hi un lloc de treball segur i digne. Etc.Etc.

Breu. Tenien una visió falsa de la realitat, feien una anàlisi superficial, simplista, ingenua i gens seriosa, i

i proposaven una solució - educació, educació, i educació-!!
inviàble. Còm hom podia resoldre la situació del país, res-
lent el problema de l'educació, sense canviar a l'hora tan-
tes i tantes coses ?. Eren homes massa "petits" per un pro-
blema tan gros. Però hi van aportar el seu granet de sorra.

Un punt que potser s'hauria de resaltar es el del
patrioterisme .Iradier era una "patriotero"decidit. Un es-
panyolista declarat. Roselló, en canvi, tot i que com hem
vist no fa cap plantejament de Catalunya, no caa, ni de bon
troç, en l'extrem del seu company.

NOTES:

- (1).- Els escrits publicats del capità Roselló, que nosaltres hem pogut trobar són els següents: Articles: a "El Noticiero Universal", 9 i 12 d'octubre, a "La Tribuna", 19, 22, i 28 d'octubre, i 12 i 28 de novembre, aquest últim es una ressenya d'una conferència, com també la de "El Poble Catalá" 10 de desembre.
- (2).- "La Tribuna" 19 octubre 1912
- (3).- id
- (4).- id.
- (5).- "El Noticiero Universal" 12 octubre 1912
- (6).- id. 9 octubre 1912
- (7).- id. 12 octubre 1912
- (8).- "La Tribuna" 12 novembre 1912
- (9).- id.
- (10).- id.
- (11).- id. 19 octubre 1912
- (12).- id. 28 novembre 1912
- (13).- "Las Noticias" 1 de febrer 1913 reproduïx una carta d'Arturo Cuyás, que havia enviat desde Madrid, sobre aquest punt.
- (14).- "La Tribuna" 28 novembre.

(15).- "La Tribuna" 28 novembre 1912

(16).- Entrevista amb el Sr. Mariano Pérez-Terol.

COMITE DIRECTIU

Com ja hem assenyalat més amunt, el dia 6 de novembre de 1912 es va constituir el Comité Provincial dels "Exploradores de España" amb les següents persones:

President: Mariano de Foronda, marqués de Foronda

Vicepresident: Lluís Desvalls, marqués de Castellflorida
, marques d'Alfarràs.

Secretari: Pere Roselló i Axet.

Tresorer: Antoni Rojas (1)

Vocals: Ferrar Fabra i Puig, marqués d'Allella

Juan Narciso de Olano

Antonio Fabrè

Manuel "arinel.lo

Alejandro de Rudela

Juan Clavería

Jefe de Exploradores: Francisco de "ercader (2)

Quin significat pot tenir que aquests personatges fossin precisament, els components del comité directiu ?.

Fins a quin punt podien hipotecar la medietitzar la marxa i l'enfoc de l'institució, la manera d'èsser i els interessos d'aquests individus ?.

El comité, era un orgue decoratiu o bé dirigia realment al miler d'exploradors ?. En tot cas, quina era la seva comesa, quina era la seva responsabilitat ?.

Segons el reglament interior- provisional- redactat per Iradier, i que era el que feien servir els "Exploradores Barcelonenses" (3) la feina del comité provincial era organitzar comités locals, posar-los en contacte i protegir-los.

"Art. 11 Objeto del Comité provincial. El Comité provincial tiene por objeto provocar y organizar comités locales y grupos de exploradores en todas las localidades pertenecientes a las provincias, cualquiera que sea la importancia de aquellas; enlazar esos comités locales de modo que se presten mutua protección y ayudarles en su constitución y desenvolvimiento, proporcionándoles su apoyo moral y los beneficios de la experiencia adquirida."

En el punt 12 è. hi senyalava la constitució, que hauria d'èsser d'un president, dos vicepresidents, un secretari, un tresorer, tres vocals directors de secció i tres vocals subdirectors de secció. Condicions a les que s'ajusta el nostre comité excepte en un punt, que es el que aquest disposa d'un jefe d'exploradors. No coneixem si al comité de Barcelona hi haurien aquestes seccions que anomena el punt 8è. (seccions

de propaganda i recursos, d'organització, d'instrucció) ni com se les distribuïren entre els vocals.

Hem de considerar però, que el Comitè que presidia Foronda en el moment de la constitució era més comité local que provincial donat que només hi havia grups a Barcelona. Per això tenia les obligacions s'aquests:

"Art. 14 Objeto del Comité local. Su objeto será provocar y organizar los grupos de exploradores y asegurar su buen funcionamiento. Dichos grupos tendrán plena iniciativa en su esfera de acción particular pero dependerán del Comité local respectivo, el cual será su lazo de unión y al que deberán la unidad en su manera de ser y de obrar." (4)

Proposava el nomenament dels instructors ("jefes de grupo") i dels "jefes de exploradores" ("Jefes de tropa"), el que més tard serien -suposem- els caps de patrulla, al Comitè Nacional a través del provincial. (Punt 16è.)

I bé això es la teoria. Quina fou la pràctica ?.

Es impossible de saber l'activitat de cada ú dels membres del comitè, perquè d'això no n'hem trobat constància documental. Hem de suposar que deuriem seguir les instruccions que donaven els reglaments. De tant en tant ens surt a la premsa que alguns dels membres es basquejaven preparant coses pels nois: buscar lloc per una concentració, inspeccionar als grups en una sortida ect.

En aquestes poques dades hom s'en adona però de que el marquès d'Alfarrás, vicepresident, i el secretari, P. Roselló sembla com si tinguessin una activitat més executiva. Foronda, en canvi, queda com a figura més estàtica, més de "presidència honorífica". Això no voldria dir que no hi fes una feina efectiva. Quina?

Fent un plantejament global podriem preguntar-nos quin era el significat de la presència de tots aquells personatges.

Sense fer un estudi a fons sobre cada un d'ells, veiem com els dotze membres del Comité cònc son nobles (Foronda, Alfarrás, Castellflorida, i Alella, marquesos i Mercaderes bescompte -de Bell~~l~~ lloc-~~z~~ encara que més conegut i considerat com a militar), dels quals dos -els marquesos de Foronda i d'alella- estaven entre els 100 primers capitalistes d'Espanya, durant el període 1914-1920 (5)

Foronda potser necessita una consideració especial, per tractar-se del president. Era membre de 12 consells d'administració -per 9 el d'Alella-, i es destacà al front de la Companyia de Tranvies, de la que n'era president desde 1904, per la seva duresa i intransigència en vers els sindicats obrers, agafant fama de "Azote del movimiento obrero" (6). Era militar i jugà un paper subterrani en la crisi de 1917, quan el mateix rei Alfons XIII, li encomanà una gestió confidencial prop de l'oficialitat barcelonina (7). Al 1929 fou nomenat comissari regi de l'Exposició Universal de Barcelona.

ilitat a la "Unión Monárquica Nacional" i fou diputat a Corts (8). Es tractava, docns, d'un home d'alta societat, ben situat en el món del diner i en les "plataformes" oficials: Cort, exèrcit, administració, finances... Deuria èsser un puntal per a Roselló a l'hora de "trucar" portes. Com de fet ens sembla qu seria més o menys la principal comesa dels aristòcrates restants (9)

Per llençar un moviment de les característiques i de l'amplaria que es proposaven Iradier i Roselló, necessitaven tenir les espatlles ben cobertes, a més d'ajudes "especials". Necessitaven, per tant, dels prestigis d'unes figures que amb el seu recolzament i presència donessin garanties de "serietat i "ordre", de "bones intencions", davant la societat benestant i ben pensant, i donessin també, ben probablement, suport econòmic.

Qui millor per aixó que unes quantes figures de l'aristocràcia ?. Iradier trucà a la porta del mateix Palau Reial, i Alfons XIII li prestà presència i diners(10) Roselló hagué d'espabilar-se entre els prohoms de la ciutat de Barcelona, i pel que veiem també tingué èxit.

Però no es limità a aquests. Entre els membres restants del comité hi veiem a un escriptor i periodista que va ser redactor del diari "Las Noticias" i director de l'altre diari "La Tribuna", ambdós, sens cap mena de dubte, el diaris que més documentació porten sobre els exploradors. Evidenment hom s'en adona que no era per casualitat que en parlessin,

després de trobar entre el comité i els diaris a través de Manuel Marinell.

No hi podia faltar tampoc una "figura" de la pedagogia, i en els nivells en que es movia tot aquest afer, la figura havia d'èsser un catedràtic. Així hi veiem a Alejandro de Tudela que fou catedràtic de la Normal de Barcelona de 1903 a 1931,

Com a jefe dels Exploradores, ja ho hem vist, hi havia Francesc de Mercader, militar -tinent-coronel aleshores i que arribaria a General de Divisió-. La presència de l'Exèrcit hi es ben garantida.

Dels restants membres no n'hem trobat informació.

. - - - - -

La presència d'aquest tipus d'homes podia "hipotecar" l'acció de Roselló, podria "marcar" pautes diferents de les que el moviment es proposava dur a terme en els seus orígens ?.

Ens sembla que el propòsit que movia a Iradier i a Roselló a organitzar els exploradors, que breument es podria sintetitzar així: "regenerar la raça -el país- a través de la joventut" no era gens contrari al paper paternalista per una banda i a la consciència de classe dirigent, per l'altra, que tenia de sí l'aristocràcia. Màxim quan l'escoltisme, d'entrada, no volia posar-se ni en política ni en religió, malgrat que no especificués ben bé que en tenia com a tals. Màxim,

també, si aixó ho torbo molt important, quan l'aristocràcia, l'exèrcit, la "haute société" es trobava que la primera autoritat de la nació -el rei- hi era al davant recolzant públicament l'obra.

Es clar que aquests individus del comitè no ho haguessin recolzat d'haver-hi punts i aspectes contradictoris amb la seva manera de veure les coses i els seus interessos, i, com podem suposar, la majoria de noble de l'època no eren cap model de "progressism", però es que de fet el que Iradier i Roselló proposaven i de la manera com ho proposaven, no era tampoc cap model de progressisme.

I que entenem com a tal ?. Fem una valoració final dels "Exploradores Barceloneses" i ho veurem .

NOTES:

- (1).- També trobem Rojo i Roja, en d'altres publicacions.
- (2).- "Las Noticias" 7 novembre 1912
- (3).- Ja hem dit en un altre lloc que un exemplar d'aquests havia estat presentat al Govern Civil de Barcelona, per a l'aprovació dels "Exploradores Barceloneses".
- (4).- Estatutos y reglamento anterior provisionales Madrid 1912 pàg. 37
- (5).- ROLDAN, S.; GARCIA DELGADO; MUÑOZ ; La formación de la sociedad capitalista en España (1914-1920) 2 Vols., Madrid 1973 Vol.II p.383
- (6).- CONNALLY ULLMAN, J. La Semana Trágica ed. Ariel p.199
- (7).- PAVON, J. Cambó 3 vols. Ed. Alpha VI. I p.488-489.
- (8).- A "El Correo Catalán" del març de 1919, surt un manifest de la "Unión Monárquica Nacional", signat per diferents personalitats, entre les quals hi consta el marquès de Foronda a l'apartat dels diputats a Corts.
- (9).- Marqués de Castellflorida. Era el coronel del regiment on estava assignat Pere Roselló, segons testimoni de J.Peralta. No ens ha d'estranyar que Roselló l'interessés en l'afer. Podia ser-li de gran ajut.
Marqués d'Alfarrás. Propietari dels famosos jardins del "Laberint d'Horta". Pertanyia al consell d'administració

de "Catalana de Gas y Electricidad".

Marqués d'Alcella (Ferran Fabre i Puig) Capitalista notori, com hem dit. Va ser diputat i senador i uns dels dirigents de la "Federació Monarquica Autonomista" (PAVON, J. Cambó Vol. 11 p. 130) així com alcalde de Barcelona durant 1922 i 1923, fins el cop d'estat de Primo de Rivera. No cal dir que part de la seva activitat industrial va estar lligada a la famosa "Fabra i Coats S.A."

- (10).- Exploradores de España. Memoria leida por el secretario general en la Asamblea Nacional del dia 22 de Abril de 1914. p. 8 "... poco después S.M. el rey suscribía con la cantidad anual de 5.000 ptas., expresando al mismo tiempo, en tonos altamente patrióticos, su verdadero sentimiento porque sus augustos hijos se vean privados de ser exploradores por no tener la edad exigida..."

" E L S J O V E S T E L S "

Es probablement segur allò que de sí mateix deia Ignaci de L. Ribera i Rovira:

"Forem nosaltres qui per primera vegada parlarem a Catalunya -i creiem a Espanya- de la institució del "boy-scouts". (1)

Almenys pel que respecta a Catalunya i pel material que hem pogut consultar, sí que es veritat. Respecte d'Espanya, sabem que amb anterioritat n'havien parlat d'altres, entre els quals cal destacar al capità Iradier.(2)

Ribera i Rovira inicia la seva campanya en pro de l'organització dels "boy-scouts" a Catalunya, amb dues conferències. La primera pronunciada al Foment Republicà Català de Sans, el dia 6 de julio de 1912 (3), i la segona el 23 de novembre de 1912 -quan a Barcelona ja hi havia força moviment sobre els "boy-scouts"- als locals del E.A.D.C.I. (4)

En la primera conferència dedica molt més espai a parlar de la realitat del país que de l'escoltisme -no sembla conèixe'l massa a fons, en aquell moment-. Fa una presentació

molt pessimista d'Espanya:

"Es Espanya, digué, un país endarrerit, mentalment indisciplinat, espiritualment miser, civicament aturat".

Ple d'analfabetisme que entre un ensenyament monopolitzat per l'Església i l'ensenyament oficial no resolen.

En canvi sobre Catalunya hi manté una visió diferent. Segons ell Catalunya té una ventatge: físicament la seva raça es forta, perquè el català no passa fam, però moralment està "empal·lat" del mal "foraster":

"El nostre estat moral emmalateix per l'influència forastera: el fanatisme, i l'hipocresia religiosa l'afebleix, l'exemple del flamenquisme y de la miseria espanyola el rebaixen".

El poble català es treballador, inginyós, ect. però li manca força per fer-se valdre. S'ha de preparar la joventut perquè estimi la seva terra. I això només es pot fer a través de l'educació. Ribera presenta als "boy-scouts" com el mitjà més adequat per portar a terme aquesta educació. Sobre l'institució pràcticament no en diu res.

El que cal remarcar, en tot cas, d'aquesta primera presentació, es que la faci a un local polític: al Centre Republicà Català de Sans. No ens ha d'estranyar això, tan per l'intencionalitat que Ribera té al promocionar l'escoltisme com per la militància que manté unes actituds i línees polítiques que veurem més endavant. El que sí ignorem es el per qué fou precissament en el Centre de Sans.

La segona conferència, com hem dit, fou al C.A.D.C.I. (Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Industria) La conferència li fou encarregada per la Secció Permanent de Propaganda Autonomista. (5)

D'entrada sorprenent que fos aquesta i no una altra la secció que s'interessés pels Boy-Scouts, i així és quelcom que cal tenir en conte. La manera com es va donar, normalment a conèixer l'existència dels Boy-Scouts anglesos fou sempre com si es tractés d'un sport. I així totes les publicacions esportives del moment en donaran referència(6), no cal dir que destacant-ne d'una manera molt especial l'aspecte educatiu -que té tot esport, però que ja veien aleshores que en l'escoltisme aquest aspecte s'hi destacava per sobre de qual-sevol altre-. Així mateix revistes especialitzades de pedagogia, el comentaren llargament (7).

Malgrat tot no fou la Secció de Sports i Excursions, que hauria semblat més lògic, sino la Secció Permanent de Propaganda Autonomista qui es proposà de donar a conèixer i organitzar l'escoltisme. Es a dir la secció encarregada de desenvolupar i propagar, en els medis on es movia el C.A.D.C.I., la idea nacionalista catalana. Es per açí per on s'enten que demanessin la conferència a en Ribera i Rovira, en aquests anys molt posat, com veurem, en el nacionalisme republicà.

"I aquesta secció que creu necessari una actuació metòdica y disciplinada en un sentit pura y estrictament patriòtica, ha encarregat a un individu de la seva Junta

de Govern l'estudi atent y minuciós d'aquest particular amb l'objecte d'instituir aviat dintre del Centre un organisme actiu y eficaç per a la Causa Nacional"(8)

Qué pretenia, o creia poder pretendre, en Ribera i Rovira, animant a Catalunya la creació dels boy-scouts ?. Ell mateix diu:

"... En ella (en la institució dels boy-scouts) hi endevinavem el medi simpàtic de crear un ideal de civisme fonament català, que formés la generació que havia de conquerir i disfrutar la llibertat de la patria redimida"
(9)

"L'esperit del moviment es absolutament educador, cívic. Aixó es, preparar homes per a la lluita de la vida i per als deures ordinaris del ciutadà. Res més."(10)

Aquest era l'ideal polític que movia a Ribera i Rovira. Creia que l'escoltisme podia ser el mitjà amb el que entusiasmar i preparar a la joventut.

La conferència està dividida en nou parts, segons la ressenya de "El Poble Català":

1r.- El "Scoutisme" i la seva història, on aclara l'origen i l'evolució feta fins al 1912.

2on.- Denominació del Scouting, on diu i raona que la traducció millor del mot anglés es la de "Jovestel"

3r.- L'escola de vida salvatge, dedicat a explicar en qué consisteix l'escoltisme de Baden-Powell.

Els punts següents (4art.- Els Jovestels de Cata-

lunya, 5è.- L'idealisme català, 6è.- La resistència de la raça, 7è.- L'enfebliment del caracter i 8è.-Inhabilitat industrial i manca d'iniciativa) son dedicats a pintar el trist panorama que, als seus ulls, presenta Catalunya . En conjunt la conferència esta dedicada més -com la primera- a comentar la situació de Catalunya que a donar una visió profunda del mètode escolta.

L'escoltisme per a ell, i aixó ho manifestà en aquella conferència:

"... es la imitació en els països civilitzats; de la vida i dels procediments dels exploradors i africanistes. El terme scout designa l'home manyós i fort d'esperit. Aixís, el boy-scout apren a acampar en la selva, a construir barraques, encendre llum, cosir y fer-se el menjar, orientar-se per les estrelles o pel sol, seguir les petges dels animals. A viure, en una paraula del propi esforç. Aixís, i per un isistema atractiu, desenrotllen en si mateixos els elements essencials de la persona. La vida a l'aire lliure, la higiene, jocs i sports triats, treballs manuals, tornen al seus cos entrenat per la vida. Després un mètode segur d'educació; l'exercici professional, l'enfortiment dels ideals patriòtics i cívics en cursos ben preparats; la confiança en sí mateixos; l'optimisme, l'alegria, el goig de viure... heu's aquí l'escola meravellosa de la joventut anglesa. No es tracta de cap manera de preparació militar, sinó de donar una disci-

p plina exacta i la pràctica d'una obediència espontànea. L'esperit del moviment és absolutament educador, CIVIC. Aixó es, preparar homes per a la lluita del ciutadà. Res més".

.Vigor corporal aconseguit amb l'exercici i la vida a l'aire lliure.

.Destresa i traça per despenllagar-se d'imprevistos tan des del punt de vista manual com "no manual".

.Confiança en sí mateix, al conèixer-se i conèixer el que cal fer.

.Ideals patriòtics i cívics. Ect.

De fet ^{veia} en l'escoltisme, el que hi veien la majoria dels qui com ell intentàven organitzar-lo aquí. El seu escoltisme però diferia en dos punts bàsics:

-en la seva intencionalitat. Per a Ribera i Rovira l'escoltisme era un mitjà per salvar Catalunya.

-en la "forma" que li volia donar. Democràtica i federal.

A través d'aquests dos punts Ribera es "retartava". Es "retretava" com a home de partit o millor dit es "retrata-va" com a home d'unes idees i actituds polítiques molt clares. (11)

Tres aspectes queden molt clars en els Estatuts que Ribera redactà per als "Jovestels" -"alguns joves entusiasmats, organitzaren dues agrupacions de Jovestels, demanant-me que els redactés els Estatuts i els fes un himne. Heu's aquí

uns i altres".(12) -: l'aspecte catalanista ,l'aspecte fedetalista i l'aspecte democràtic.

Catalanisme: La càrrega catalana dels Jovestels està fòra de tot dubte. Només fixant-nos en el que fou al CADCI i el que de les seves seccions fos la "Permanent de Propaganda" qui en promogués la creació -com hem esmentat abans- ja n'hi hauria prou, però el catalanisme que informe l'institució pot veure's en moltsissims altres detalls (13).

Tenim en compte que totes les associacions scouts prenen com a norma de conducta els 10 punts de la llei ja formulats per Baden-Powell al seu llibre "Scouting for boys", veiem que Ribera i Rovira hi afegí -iniciativa personal- uns "preceptes inquebrantables" als que, hem de suposar, hi donava més importància al concedir-los prioritat en els Estatuts. Aquests "preceptes inquebrantables", com ell els anomena són:

I Estimar Catalunya i la llibertat dels catalans.

II No mentir.

III No demanar " que formen l'article 15 è.

A continuació -article 16è.- dóna la llei, que ell en diu decàleg. Ens sembla que Ribera i Rovira volia mostrar d'una manera tan clara que la finalitat última dels Jovestels devia ser Catalunya que no dubtà de posar-ho a davant de la mateixa llei escolta. Es curiós, però, que en els Estatuts no s'hi redacti la fórmula de la promesa (14), on el compromís de l'escolta amb el seu país queda prou especificat. En tot cas, per si hi pogués haver confusió, Ribera, amb aquesta fór-

mula tan taxativa -que el primer precepte inquebrantable del Jovestel es estimar Catalunya i la llibertat dels catalans- treu de tot dubte el que s'ha d'entendre per país.

Els dos preceptes següents semblen entrats, una mica, amb claquador. De fet es poden considerar inclosos dins la llei -Punt 1r. La paraula d'un Jovestel ha d'èsser de confiança" i Punt 7è. El Jovestel es estalviador i parc en el menjar" - es clar que no d'una manera tan taxativa. Dóna l'impresió com si Ribera volgués suavitzar la declaració tan tallant de catalanisme amb unes afirmacions de to més moralista.

No cal arribar però, a l'article 15è. per descobrir-hi el catalanisme. L'art. 3r. especifica quin es l'objectiu dels Jovestels: assolir els ideals patriòtics, cívics i físics. L'art. 4rt. diu clarament que llur Patria es Catalunya:

"L'ideal patriòtic : El Jovestels estimaran la seva patria, Catalunya i amb la generositat del seu cor contribuiran a la germanor i solidaritat de tots els Catalans realitzant la coincidència de tots els fills de Catalunya dintre d'un mateix patriotisme."

Respecte a la llengua, oficiali~~za~~ el català com a l'únic de l'institució. "Art. 7è. L'idioma escrit i parlat dels Jovestels serà el català." "Art. 1r. Dintre l'Institució hi caben tots els catalans, sotstreient-se aquells a l'influència de tot facciosisme polític o partidari." Per acabar aquest punt un últim detall, l'article 8è. diu que: "La bandera dels Jovestels, símbol de la Patria, és la catalana, i en

serà depositaria el Consell Nacional. Cada delegació comarcal tindrà la seva bandera corresponent, per a la seva demarcació, així com també cada Comité local."

Federalisme: Quan Ribera i Rovira preveu l'organització dels Jovestels a nivell de tot Catalunya, la preveu descentralitzada i federada. Hauria pogut donar prioritat i marcar pautes des de la cel.lula inicial del CADCI de Barcelona, però vol que els Jovestels s'adaptin al màxim a les peculiaritats de cada localitat que es on l'organització hauria de demostrar la seva efectivitat, així preveu -article 9è.- els següents organismes, que segueixen una tendència piramidal: el nucli base seria l'Estol (el que avui seria, aproximadament, l'agrupament), "que es mourà lliurement en la seva organització interior, acatant només les ordres del Comité local en tot ho que afecta a la ~~marxa~~ general de la Institució". Sobre els estols locals hi hauria un Comité local "amb jurisdicció sobre els Estols locals", i sobre els comités locals una Delegació Comarcal que al seu torn tindria a sobre el Consell Nacional.

L'article 4rt., diu ben clarament que els Estols seran "completament autònoms en el seu regisme interior, si bé sotmesos a les generals disposicions que regiran per a tots els afiliats de Catalunya. Cada Estol tindrà el seu nom peculiar, el seu reglament i la seva hisenda." Perfecta mostra de federalisme, fonamentada encara per l'organització financera que hi havia prevista: lliure, descentralitzada i independent.

Els jovestels només pagarien quata a l'Estol i aquest no havia d'entregar cap quantitat als organismes superiors: "La caixa de cada Estol, la formaran les quotes fixes dels Jovestels i ademés tots aquells ingressos que els puguin prevenir per qualsevol lícit concepte". (Art.22 apartat 3r.).

Les caixes dels Comités locals, Delegacions comarcals i Consell Nacional seran formades a partir de "Quotes voluntàries, donacions, deixes d'individus protectors o corporacions públiques" (art. 22 apartat 1r. i 2on.).

Malgrat tot cada organisme hauria de presentar anualment a l'organisme superior, per las seva aprobació, el presunost d'aquell proper curs. (art.23).

Democratisme: Es pot donar un federalisme net i autèntic, si no es basa en un joc democràtic ? Aixó també està ben previst en els Estatutts de Ribera i Rovira. Tots els membres de tots els organismes des de els responsables de cada Estol fins els membres del Consell Nacional haurien d'estar elegits per sufragi universal directe de tots els jovestels de Catalunya. Es a dir per tots els nois (art. 10,11 i 12). No s'ens amaga la dificultat -utòpica i irrealitzable ?- que té aquest projecte. Els nois v tarien aquí ? A ells mateixos ? A persones de la localitat que creiessin aptes ? però ... com coneixerien l'escoltisme, aquestes persones ? sabrien fer pedagogia ? Si l'escoltisme és un mètode d'educació n'hi ha prou en èsser elegit per fer d'educador? S'en pot ser sense èsser acceptat pels educants ? ...

Evidenment sobre el paper Ribera i Rovira creava una institució modèlica -i utòpica-, llàstima que no la pogués contrastar amb la realitat. Com veurem no van passar de dos els grups de Jovestels que s'arrivarien a formar.

Altres aspectes: Hi han una altres aspectes que també podriem ressaltar.

L'imatge externa que Ribera i Rovira vol pels jovestels ha d'èsser el més allunyada possible a la "marcial o de caserna". No vol que el vestit sigui uniforme. Marca uns quants detalls que li semblen indispensables, per lo pràctic (pantalons curts, espartenyas, barrets d'ales ect.) però del "color i teixit que més plagi a cadascú". Per sostreure qualsevol sospita de militarisme afegeix: "La institució té un exclusiu caràcter civil de pau i germanor.

Seguint la pauta que ja marca el CADCI i adonant-se del "material humà" amb el que ha de partir, Ribera dona molta importància a l'aspecte professional. Demana per entrar, un certificat d'aptituds professionals i de bona conducta, de la casa on treballa o d'apilcació escolar (art.5è.), i preveu una instrucció complementària, a base de "cursets sobre útils científics, literaris, artístics, professionals i deportius". Aixó -diu- vindrà a constituir un assaig d'Universitats populars" (art. 18è.). No oblidem que Ribera i Rovira va ser professor del CADCI.

- - - - -

De fet Ribera i Rovira no feia altra cosa que reflectir, en els Estatuts que composava pels Jovestels, la seva pertinença a la línia que preconitzava la Unió Federal Nacionalista Republicana. Com ell mateix ens explica a les seves memòries - inèdites- (14 bis) va ocupar càrrecs dins del partit: Membre del Consell Nacional -encara que durant tres anys de ser-ne no fou mai convocat-, (Així anaven les coses!) i President de la Junta Municipal del partit a Barcelona. Deixant de banda els problemes interiors que pugés tenir el partit, ens interessa veure quin era el programa que aquest promocionava i quin era l'actitud d'en Ribera.

La.U.F.N.R. era el resultat de la fusió de tres anteriors partits: el Centre Nacionalista Republicà, La Unió Republicana i el Partit Federal (15). El seu puntanveu fou el diari el "El Poble Català", i es a través de les seves planes que aniríem veient les posicions i la trajectòria del partit. Però pel que interessa aquí n'hi ha prou amb una lectura atenta de les Bases constitutives, sobre les quals es vestí el nou partit.

Catalanitat, Federalisme, Republicanisme-Deocràcia en són els trets essencials.

En la Base 1ª queda ben clar el motiu d'aquesta refosa:

"La Unió es proposa treballar pel reconeixement de la nacionalitat catalana amb tot el contingut de poders constitucionals que atribuïa en Pi i Margall a l'Es-

tat regional ..."

Veiem el contingut federal i autonomista en les Bases II i III quan diuen:

"Essent ideal de la nova corporació la Unió federal dins l'Estat espanyol, condemna expressament tota aspiració separatista".

i "Com a constitució interior de Catalunya la Unió Federal defensarà la més ampla autonomia dels organismes autònoms dels organismes locals en el seu règim tributari, administratiu i polític."

En el concepte de republicanisme hi havia lligat indefectiblement una càrrega democràtica. "La Unió serà republicana i democràtica, i com a tal incorpora al seu programa els ideals de la democràcia republicana espanyola".

Quan els homes de la Restauració es deien "republicans" en front de la monarquia, no negaven només aquell règim polític presidit sempre pels membres d'una mateixa família que s'ho anaven passant de pares a fills, sinó que a l'hora negaven i condenaven aquell estil polític, aquella manera de fer política, on la majoria hi estava exclòs, on la voluntat d'una minoria oligàrquica guiava el país mitjançant el caciquisme i les "tramoies" electorals, on el sufragi era una caricatura...

A més, en aquestes bases quedaven molt clares tota una sèrie d'actituds remarcables: separació Església-Estat, reforma tributaria (Base IV); supressió de la pena de mort, servei militar voluntari en temps de pau, obligatori per a tothom

en temps de guerra; acabar amb l'analfabetisme, llibertat de creences, millores en les reivindicacions proletàries...(baseV)

Les tres qüestions anteriors però, li donaven el segell distintiu, No en va son les recollides en el seu nom: Unió FEDERAL NACIONALISTA REPUBLICANA (Federalisme-Catalanisme-democràcia)

J.Ribera i Rovira, durant aquests anys de 1911-1912 fins 1916 desenvolupà una activa labor de militància en el partit i en aquest credo.

Com hem dit, té càrrecs dins el partit que fou fundat l'abril de 1910 i durà fins 1916, bé que a empentes i rodolons des del Pacte de Sant Gervasi al febre de 1914. Es director de "El Poble Català" durant l'última etapa d'aquest diari (1914-1916). Segons explica a les seves memòries es ~~iniciat~~ m'es d'una vegada, per gent del seu partit, a presentar-se a eleccions. Refusa sempre que els mitjans que li proposen per guanyar no son nobles. Quan es presenta, una vegada, es derrotat per l'opositor "amb males arts" segons ell.

Publica al 1912 a "El Poble Català" un seguit d'articles que l'any 1917 reeditarà en forma de llibre el Foment de Reus, titulat Nacionalisme. Els articles volen ser un estri de propaganda i acció polítiques.

"Fou a darreries de 1912 que vaig recopilar destinats més que a una divulgació didàctica, a formar un utilatge de propaganda i d'acció política per anar sembrant

de realitats i de veres reformes socials el camí que anava titllant l'acció Nacionalista Republicana"(16).

Es tracta per tant, d'un llibre clarament polític. D'entrada no ens pot passar desaperçabut que el tituli precisament, amb el nom de Nacionalisme, i que vagi dedicat a:

"... ajudar i aportar medis per aconseguir enlairar in intensificar i difondre el sentiment personal patriòtic i convertri-lo en pensament col·lectiu, realitzant una extensa i unànim obra de cultura catalana,...

(...) Crear una democràcia d'ànima catalana proveïda d'un orgue polític permanent. Donar un matís de civilització -en una paraula- genuí i inèdit a Catalunya perquè...

(...) Enfortir l'esperit, la consciència catalana, a fi de que Catalunya deixi d'èsser un episodi històric i devingui un element actiu de civilització".

I, breu, diu que la seva feina es:

"Fer a Catalunya tot allò que les lleis no ho priven i quan la llei s'hi oposi, treballar per a derogar o esmenar la llei". (17)

Ribera i Rovira es reconegut, sobretot, pel seu iberrisme. "Anar a la reconstitució de la Ibèria com el primer pas per arribar a la Confederació llatina representa l'ideal futurista de la política catalana. Es una forma la més humana i justa d'imperialisme per al predomini del geni i la civilització llatina al món."

diu en un capítol que titula La Ibèria i Confederació llatina

(18) i amb una nota al peu de plana envia al lector al seu llibre Iberisme (19), dedicat significativament "Als germans de Catalunya, de Castella i de Portugal". Uniques nacionalitats que-encertadament o no- considera vives, "amb l'esperança remota en el resorgiment d'una nacionalitat ibèrica nòrdica impulsada per Navarra"

"Queden vius, docns, com a termes actuals del problema naciona ibèric, els tres nacionalismes imprescindibles de catalans, castellans i portuguesos ". (20)

Per a Ribera i Rovira son dues les reivindicacions bàsiques. Una la patriòtica, l'altra la democràtica.

"Es en aquest terreny (el del centralisme monàrquic) on el Nacionalisme republicà planteja la seva acció revolucionària per a conquerir les dues grans reivindicacions: la democràtica, o sigui la igualtat civil de tots els ciutadans, a fi de que l'home català no vegi escatimada la seva llibertat en a la base orgànica dels còdics queregulen les relacions de ciutadania; i la patriòtica... (21)

"El Nacionalisme ha descobert en el cor del poble de Catalunya, dos sentiments vius, dues fes vives: una fe republicana i un sentiment patriòtic: aquest es tot eà seu dinamisme polític." (22)

Trobariem molts testimonis de paraula i d'acció en el que Ribera i Rovira dona fe de democràta i republicà federal. Veiem-ne dos exemples: En el Xè. capítol del llibre Nacionalis-

me ja citat, mostra els punts principals que el Govern municipal nacionalista podria realitzar. En aquesta divisió d'apartats i sub-apartats proposa entre d'altres moltes coses: sufragi universal directe, secret i igual per a tots els individus; completa autonomia dels municipis; aplicació del referendum, per sufragi universal, sobre tota mida de caràcter polític social o econòmic que pugués agravar o dificultar la situació dels ciutadans; ...

Entre els seus papers inèdits (23), hem trobat un intent "de memòries" sobre els anys de la U.F.N.R.. Una primera part la titula "El cor a les feres", amb dos capítols titulats El sufragi universal i Candidatures on a través de la seva experiència personal i d'anècdotes del seu temps rediculitza i denuncia el món atropellat, del sufragi. El títol general ja dona a entendre quina diu que va ser, la seva experiència: Anar amb el cor a la mà, i ...

Tot fa suposar doncs, que al 1912, Ribera i Rovira, home en aquells moments, de clares conviccions polítiques i dedicat de ple a la política, al descobrir l'escoltisme hi deuria entreveure desseguida que podia servir d'instrument per encaminar a un jove cara ~~far~~ de Catalunya allò que ell i d'altres homes somiaven.

"En ella (institució del boy-scouts) hi endevinàvem el medi simpàtic de crear un ideal de civisme fonament català, que formés la generació feliç que havia de conquerir i disfrutar la llibertat de la pàtria redimida."(24)

Ara bé, quina va ser la realitat d'aquest projecte, d'aquests "Jovestels"? La realitat fou tota una altra del que es podia esperar de l'entusiasme inicial.

El mateix Ribera ho reconeix:

"La temptativa dels Jove-Stels (nom donat als boy-)
scouts catalans) va tenir la durada d'un foc follet".(24)

Pel gener de 1913 "Acció" -la revista mensual del CADCI- deia en una apartat que encapçala el mot JOVESTELS:

"Fa temps que un estol de joves s'aplegà al entorn d'una bandera de pau i de bondat".(25)

Aquest mateix mes es constitueix el Consell de Govern d'aquest primer grup, anomenat "Catalunya" i que estaria format de la següent manera: Director Joan Badimón; President, Francesc Codó ; Caixer, Lluís Bartomeu; Comptador, Josep Mª Feliu; Secretari, Joaquim Estrems (26). En Ribera i Rovira hi era anomenat director honorari.

Com que Ribera en la conferència del 23 de novembre anterior deia:que:

"Sé que a Barcelona, s'han organitzat dos grups de Jovestels: el primer de Catalunya va ser el del C.A. del C. y de la I. , jo voldria que totes les institucions de joves de catalans s'hi transformessin aviat com a l'Anglaterra".

hem de suposar:

1er.- Al CADCI s'hi començaria a fer ambient durant les setmanes anteriors a la conferència (mesos d'octubre i novem-

breç i que per clarificar i informar bé sobre l'escoltisme es demanaria a Ribera la conferència. Pot ser el mateix Ribera ja hi ajudaria a aquesta ambientació. Un grup de nois començaria a organitzar-se, essent després de la conferència que la directiva del CADCI, posaria "fil a l'aguila", com ho demostra de constituir-se la primera Junta de Govern dos mesos després.

2on.- L'altre grup de Jovestels del que parla Ribera, ha d'èsser forçosament els "EXploradores Barceloneses" del capità Roselló, el comitè dels quals havia fundat el 6 de novembre de 1912, es a dir molt pocs dies abans de la conferència d'en Ribera al CADCI.

Pocs dies després -el 2 de febrer- "El Poble Català" anuncia la constitució d'un altre grup, el "Grop (sic) Canigó".

"Ha quedat constituït en el centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria el Grup (sic) de Jove-Stels "Canigó".

El fi principal d'aquest Grop és la regeneració de la raça, deslliurament i engrandiment de la Patria, la germanor i ajuda entre'ls catalans, prescindint d'estaments.

El Directori d'aquest Grop se complau en saludar a tots els Jove-Stels de Catalunya ."(27)

No diuen en lloc de quans membres consta cada ú dels dos grups. Només sabem, per les pàgines de "El Poble Català" de la sortida que el grup "Catalunya" -malgrat que l'anomena "Grop Stel Català", pensem que es tracta d'un error- organit-

za pel dia 6 d'abril, i la primera sortida que feia el grup "Canigó" el 16 de març.

La sorpresa ve a partir d'aquí.

Des del més de maig, l'"Acció" no torna a parlar absolutament més dels Jovestels (28). La "Revista Anyal" editada el mes de Juny de 1914, en el discurs del secretari- "Memories del Consell Directiu"-, sobre tot, quan es refereix a la Secció Permanent de Propaganda Autonomista, no cita per a res, la iniciació del Jovestels.

En la "Memòria de la Secció Permanent de Propaganda Autonomista, tot el que diu dels Jovestels es el següent:

"Relacionada amb la creació de grups de Jovestels vingué a donar una conferència don Ignaci Ribera i Rovira."

Ni un lleu comentari als estols organitzats. Res que pugui servir de balanç per veure-hi la trajectòria. Talment com si s'haguessin fos.

Havia estat, efectivament, "un foc follet".

- - - - -

Que representa, doncs, aquest intent al sí del C.A.D.C.I.?

Estem d'acord amb l'antoni Serra, quan diu "Que els "Jovestels" foren el nucli inicial d'un escoltisme amb visió catalana dels problemes d'Espanya" (29). Fou un intent-no reeixit-de fer un escoltisme estrictament català, totalment independent de l'escoltisme que llavors també s'iniciava a Espanya.

Per qué va fracassar?.

En Ribera ens diu que fou per falta de recolzament de les forces vives del país. Si per "Forces vives" entenia les classes acomodades, econòmicament i social, ja hem vist que un sector -l'aristocràtic, podriem dir-ne- es decantà cap els "Exploradores". Si amb aixó volia dir també altres grups, sobre tot polítics -els de la seva banda- efectivament tampoc s'interessaren.

En canvi el C.A.D.C.I. podria haver estat un aixopluc suficient, per llançar-lo.

A nosaltres ens sembla que els "Jovestels" d'en Ribera i Rovira estaven d'entrada abocats al fracàs. En Ribera va entendre l'escoltisme com un estri per aconseguir unes fites principal i directament polítiques, però no va, al nostre entendre, aprofundir en el mètode badenpowelià. L'escoltisme era i es un mètode educatiu i per practicar-lo calen pedagogs. I Ribera i Rovira no n'era malgrat tot el que diu -que d'altra banda tampoc es massa- al seu llibre "El Nacionalisme". No va tenir, que coneguem, cap mena de contacte amb els homes de la important renovació pedagògica que s'estava produint per aquelles dates a Catalunya (Barcelona). Ni tan sols era un home aficionat a l'excursionisme ni al deport. Va conèixer l'escoltisme a través de papers i "sobre el paper" en va crear-ne un, sense haver-lo "practicat" i "experimentat", ell abans. Va crear un escoltisme que ja en la teoria s'aguantava difícilment. S'entusiasmà somiant amb els possibles resultats, n'agafà l'imatge, però no va proposar camins pràctics. Va improvisar. No dispo-

sava d'una equip d'instructors preparats. Va voler correr massa. Calia fer plantejaments a molt llarg terme i ell, sembla que tenia pressa. Supossem també, que la seva dedicació -el fet que fos nomenat director honorari i no dirigent efectiu- no va passar d'haver llençat una iniciativa d'aquelles que després hom no sap -o no pot- dur a la pràctica.

En quan al C.A.D.C.I. pensem que caigueren en el mateix defecte. De fet, com ja hem ressaltat, es estrany que no fos la Secció de Sports i Excursions la qui intentés organitzar els grups escoltes, aixó volia dir, potser, que foren els "propagandistes catalanistes" els qui es deixaren portar per l'entusiasme d'en Ribera, veient-se més els resultats finals que les dificultats del camí que l'organització de l'escoltisme comportava.

NOTES

- (1).- RIBERA i ROVIRA, I . Nacionalisme Folletó del Foment de Reus, 1917 p.104
- (2).- Punt estudiat al capítol "Los Expolradores Barceloneses"
- (3).- "El Poble Català" 10 juliol 1912, en portava una llarga ressenya.
- (4).- Aquesta conferència fou anunciada ja al mes de setembre (Acció nº49), per al mes d'octubre, però fou ajornada posteriorment. S'anuncià de nou pel 10 de novembre (Acció nº50) i la donà definitivament el dia 23. Nosabem per quins motius s'aplaçà tants dies, però pensem que no serien raons d'importancia que poguessin afectar a la futura institució dels "Jovestels".
- (5).- Les seccions permanents del C.A.D.CI= eren al 1913 les següents: Consell Directiu; Secció Permanent de Propaganda Autonomista; Secció Permanent d'Educació i Instrucció; Secció Permanent de Socors Mutus; Secció Permanent de Reacció i Treball; i Secció Permanent de Sports i Excursions.
- (6).- "El Mundo Deportivo", "Eco de Sports", "Stadium" "Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya", entre d'altres.
- (7).- "La Fundación Hispano Americana", "Revista de Pedagogia".
- (8).- "Acció" nº 52 Desembre 1912 p.5.

- (9).- RIBERA i ROVIRA, I. Nacionalisme pp.104-105. El llibre es un recull d'una sèrie d'articles publicats anteriorment -1912- a "El Poble Català".
- (10).- Nacionalisme p.162
- (11).- Al menys per aquelles dates. La posterior evolució política d'en Ribera i Rovira caldria estudiar-la a fons i intentar torbar-hi explicacions.
- (12).- La redacció dels quals es troba a les pp.163-175 del llibre esmentat Nacionalisme. Així mateix existeix un fulletó 15,5 x 11, de 15 pàgs. titulat: Estatut dels Jovestels de Catalunya, amb data de redacció del gener de 1913.
- (13).- Ja sabem que els Estatuts i Reglaments de qualsevol institució només mostren allò que hom voldria aconseguir i que per veure allò que realment ha aconseguit se n'ha d'estudiar llurs actuacions i llurs resultats. Desgraciadament dels Jovestels només podem estudiar-ne les "pretencions" puig, tot indica, que duraren molt poc i acabaren en fracàs. No així del C.A.D.C.I., sobre el que actualment hi estan estudiant en M.Lladonosa i J.Ferrer.
- (14).- Que Baden-Powell posa al llibre Scouting for boys junt amb la llei. Evidenment Ribera i Rovira deuria conèixer el llibre.

- (15).- ALBERTI, S. El republicanisme català i la Restauració monàrquica (1875-1923). Albertí Editor, Barcelona, 1970, p.294 ss.
- (14bis).- Que conec gràcies a l'amabilitat del seu fill Sr. Antoni Ribera.
- (16).- Nacionalisme p.5
- (17).- id. p.15-16
- (18).- id. p.29
- (19).- RIBERA I ROVIRA, I. Iberisme Biblioteca popular de "l'Avenç" Barcelona, 1907. Pròleg de Teofil Braga.
- (20).- Nacionalisme p.38
- (21).- id. p.115
- (22).- id. p.118
- (23).- Carpeta: "El Poble Català". La U.F.N.R."
- (24).- Nacionalisme p.104
- (25).- "Acció" nº 53 gener 1913 p.6
- (26).- "El Poble Català" 21 gener 1913
- (27).- id. 2 febrer 1913
- (28).- N'hem consultat fins el nº 100, 1916
- (29).- SERRA, A. Història de l'escoltisme català ed. Bruguera 1968. Col. "Quaderns de Cultura" nº 50 p.15

ESCOLTISME JAUMI (1)

La primera notícia de la possible constitució d'un grup de "boy-scouts" sota l'ombra del jaumisme, el trobem el dia 31 de gener de 1913, al diari "El Correo Catalán", portantceu del tradicionalisme a Catalunya.

Notas de Soprt

Exploracionismo: Con gran concurrencia de socios tuvo lugar la reunión general de la nueva sección de "Boy-Scouts" para tratar de las bases de su organización y lectura del Reglamento que tenía presentado a la Directiva del Patronato Obrero Tradicionalista de Santa Madrona LA Comisión iniciadora compuesta de los socios Miguel Fernando, León Cormand y Juan José Herrero, tributando un aplauso a dichos individuos.

Después de aprobado el reglamento se procedió a la elección de Junta directiva, quedando ésta constituida en la siguiente forma:

Presidente: don Juan José Herrero

Tesorero: don León Cormand

Secretario: don Miguel Fernando

Vocal 1º : don Pablo Guxens

Vocal 2º : don José Mª Oérez (2)

D'aquesta nota cal resaltar-ne dos punts. El primer que l'intent d'organitzar aquest tipus d'escoltisme es fa dins el mateix gener, just quinze dies deprés de la presentació oficial dels "Exploradores Barcelonenses", i segon que es fa en una barriada, la del Poble Sec, i dins un dels Patronats Obrers -el de Santa Madrona- que tenia el Partit Jaumí.

"Acción Tradicionalista

Patronato Obrero Tradicionalista de Santa Madrona

Ayer por la tarde, en esta entusiasta actividad jaimista de la popular barriada de Pueblo Seco, celebróse una importante velada..." (3)

Es curiós que només en la nota esmentada anteriorment s'els anomenés "Boy- Scouts", perquè a partir de la propera que trobem, la del 10 de febrer, ja se'ls anomena "Jove- Estels" del P.O.T.S.M. (Jove Estels del Patronat Obrer Tradicionalista de Santa Madrona). Aixó voldria dir que l'experiència que deuriem seguir o tenir més aprop era la del C.A.D.C.I.

Cal aclarir d'entrada que no es tracta dels famosos "requetés" carlins -grups de xoc, format per joves del partit carlí-. Hem trobat més d'una vegada constància de l'existència d'ambdues organitzacions. Per exemple:

"... celebróse una importante velada ^{con motivo} del reparto de premios del curso de tiro organizado por las Juntas

de las secciones "Jove-Stels" y "REquetés" (4)

Pretendre saber còm estaven organitzats, qué pretenien, quina idea de l'escoltisme tenien, còm l'havien conegut, ect. es quasi impossible, per l'absència de documentació. Hi ha un punt però que queda fòra de tot dubte, i es el de la seva confessio-nalitat. Tant pel que hom ha se suposar al tenir en compte la seva afiliació com pels dos testimonis, ben eloqüents, que hem trobat. L'un es un article publicat a la "Revista Hispano Ame-ricana de Educación", reproduït a "El Correo Catalán" del dia 9 de març de 1913. L'autor es el P. Ramón Ruiz Amado S.J., di-rector d'aquella revista, i amb paraules del "Correo" distingui-do cuanto conocido pedagogo."

La posición del P. Ruiz Amado es una mostra ben palesa de la posició del catolicisme radical enfront del moviment "Scout":

"No a aquesta institució, darrera la qual hi ha qui vol aprofitar-se sense apartar als nois de la beneficiosa influèn-cia de la moral catòlica. + si no toca cap més remei, perquè agrada als nois, que ho portin mestres catòlics."

"Lejos está de nuestro ánimo oponer una resistencia sistemática a los "boy-scouts", pero quién, conocida la causa que los originó en Inglaterra, tenga asimismo el más le-ve conocimiento de la historia de nuestras últimas guerras civi-les , sabrá perfectamente, que aquí no se tropezó con aquellas dificultades - es refereix a la difícil adaptació dels soldats anglesos a la vida de les colònies- y que "semina-

ristas" (en grandísimo número), y jóvenes de todas las clases sociales, se lanzaron al campo y salieron guerrilleros de primer orden, como lo habían sido sus abuelos en la guerra gloriosísima de la Independencia.

(...)

"Pero les divierte mucho a los chicos eso de las banderitas y uniformes y mogigangas."

(...)

"Sin duda alguna, la formación de compañías de "exploradores" puede estimular a los muchachos y proporcionarles excelentes ejercicios "físicos" y hasta "morales". Más esto dependerá del "uso" que se haga de este estímulo; y el uso dependerá de los que lo manejen".

(...)

"Ya en nuestra Revista nos hicimos eco, meses atrás, de las quejas que se oyen en los Estados Unidos, donde, so capa de neutralidad, hacen su agosto los protestantes, en primer lugar apartando a los niños asociados del culto católico, y luego, cuando se practica algún acto de religión comunicándole el carácter de sus sectas".

(...)

"Acaso la fortuna mejor que podía haberles a los "exploradores", es caer bajo la influencia y dirección de los militares. Así lo vemos practicando por los famosos "requetés" jainistas, que, a nuestro humilde juicio, les dan quince y raya a todos los "scouts" nacionales y extranjeros."

La seva inclinació i recolzament està fòra de tot dubte. En el paragraf següent fa referència a les escoles laïques i les dels radicals.

"Por el contrario nos olería a chamuscados y aún a cuerno quemado, ver intervenir en esa institución a los partidarios del "internado oficial", "de las meriendas escolares", en una palabra, de todocuantosirve para arrancar a los niños del influjo moral y religioso de la familia y entregarles a los seides del más antipatriótico sectarismo."

A continuació diu que la moda dels exploradors, passarà aviat i que només quedarán els "requetés sostenidos por su fe política", per acabar dient:

"Con todo esto, veríamos con gusto que los maestros católicos no abandonaran esa iniciativa en poder de determinados elementos que de todo scaan raja, procurando siempre llevar el agua a su molino".

La següent declaració a que feiem referència, es també, un article, escrit aquest per Mn. J. Albornà, que publicà "El Correo Catalán" el 1 de juny de 1913.

L'article es dedicat -com no podia ser altrament- a la confessionalitat dels "boy-scouts". Mn. Albornà recorda que l'escoltisme anglés no es neutre religiosament sinó que catòlic i protestants tenen els seus capellans en les distintes unitats escoltes. Després ataca furibundament al capità Iradier per haver afirmat que "...

"... les nostras desvinensas nacionales, comprenenhi en ellas las guerras civiles y las más rencorosas lluites

polítiques, han tingut com a causa fonamental la intolèr-
rància, les intransigències y lo FANATISME RELIGIOS y po-
lítich ... (els subratllats son de Mn. Albornà.

dient:

"Aquesta ingènua confessió del senyor Iradier, si no estem obcecats, ja traspassa lo terror de la neutrali-
tat pera endinsarse en lo del rabiós sectarisme..."

(...)

"De tot lo escit podém trauren la conseqüència pràctica de que`ls catòlics espanyols no podém pas entusiasmar-nos ab Associacions com aquestas que no volen declarar-se confessionals; que millor coquetejan al sectarisme, y que únicament hem de aoppar y afavorir als "boy scouts" que`s delaria palesament catòlics".

L'escàndol per Mn. Albornà arriba al punt màxim, amb l'intent de fer escoltisme femení.

"La nostra desconfiança en aytais institucions ha aumentat de un modo extraordinari quan hem sabut que`s tracta de fundar "boy-scouts" noyas, quinas pera cumplir ab son Códich haurán de córrer per montes y colles ben lluny de la vigilància dels seus pares."

I acaba amb una exhortació que no necessita cap comentari

"Pares catòlics, !vigilate! "

No sabem , de moment, si l'experiència durà gaire. A finals de 1913 encara trobem constància d'aquesta secció del Patronat Obrer Tradicionalista de Santa Madrona, que tenia el local al carrer Margarit nº 29 del Poble Sec.

No ens consta que durant aquest any s'en constituïssin més. Creiem que de fer-se "El Correo Catalán" no s'en haguera descuidat de fer-ne bona propaganda.

NOTES:

- (1).- En el partit carlí, l'any 1909 Jaume (III) succeïa al seu pare Carles (VII). D'aquí que des d'ara es conegué a aquest partit, també, pel nom de "Jaumí".
- (2).- "El Correo Catalán" 31 de gener de 1913
- (3).- id. 9 de juny de 1913
- (4).- id. id.

EXPLORADORS REPUBLICANS

Sembla ser que es des de les pàgines del diari "El Progreso", òrgan del Partit radical de Lerroux, que en sortiren les primeres propostes per la formació d'uns Boy-scouts -laics i liberals- sota la protecció del Partit radical.

Aquest diari havia seguit amb certa atenció la formació dels "Exploradores Barceloneses". En donà la constitució del comitè provincial, la més de novembre, i la 1ª jura de bandera del mes de gener. Si bé la informació fou objectiva i gens crífrica-sesitja, com es de rigor, bona sort a la nova constitució- sí debria apreciar el significat d'una institució com aquesta dedicada a l'educació de la joventut. Perque` fou amb motiu de la declaració (1) que el Bisbe de Barcelona feu sobre els Boy-Scouts, que "El Progreso" donà el do de pit en defensa d'aquesta institució.

El diari va dedicar diversos articles sobre el tema. El primer d'ells, es del 2 de febrer, per tant d'alguns dies abans que fos publicat el document del bisbe, signat el dia 6.

Es probable que l'articulista conegués el contingut del document encara que no el texte ~~complet~~ D'aquí que faci un atac general a l'Església: "com que l'Església es dominadora per naturalesa i tot ho vol controlar, s'ha de suposar que també vol tenir sota seu als exploradores i com que sabem que no els hi té, ha de condemnar-los."

"La Iglesia lo odia todo. Sus ansias de dominación le impulsan a contrariar lo que no se ha amoldado a sus normas. Ahora ha declarado la guerra a los "Boy-scouts", institución sin fines espirituales que es lo que precisamente molesta a la Iglesia que supone que los hombres han venido al mundo para ser siervos de ~~una~~ denominación que pueden agruparse para otros menesteres."

Més endavant, aprofitant l'avinentesa, carregarà fort contra l'Estat espanyol:

"Lo que no se ha atrevido (l'Església) a hacer e n otros países lo hace en España, orgullosa y altanera con los débiles, con un Estado sometido a su influencia. Aquí claramente descubre sus propósitos, porque, en la regeneración de la raza que persiguen los "boy-scouts" encuentra un peligro y lo evita al nacer." (El Progreso, 2 febrer 1913).

Però quan farà referència expressa al document del Bisbe de Barcelona, Dr. Laguarda, serà en l'article del 12 de febrer. El títol de l'esmentat article es el títol "enfoteta" de l'anticlerical. Tracta de "compañero Juan José Laguarda" al

Bisbe, així com de "Pablo Iglesia de nuestra **Borrequería** (sic) clerical". Diu que pel bisbe aquesta institució "es una especie de masonería" i que com a tal ha d'èsser condemnada.

El bisbe el que fa es donar a conèixer l'actitut de dues jerarquies eclesiàstiques estrangeres, davant d'aquest afer. Una el Cardenal Amette de Paris, que ho condemna; l'altra, el Cardenal Secretari d'Estat que beneix la constitució d'uns boy-scouts catòlics a Bèlgica, els "Belgiam Catholic Scouts". Al mateix temps encoratja l'organització de grups escoltes "netamente católicos".

"En consecuencia -dixen els del "El Progreso"- lo que se propone el obispo es arrimar el ascua a su sardina convirtiendo a los "Boy-Scouts" en una especie de "requetés" al servicio de las sacristías".

L'article acaba proposant, en contrapartida a la proposta del bisbe, la creació de "Boy-scouts liberales, de cuyo seno salieran jóvenes dispuestos a impedir el funesto avance de ese clericalismo fanático encarnado por el Dr. Laguarda."

Ara bé, la primera proposta clara, contundent i específica feta al Partit Radical que coneixem, perquè formi grups escoltes sota la seva protecció, es del dia 6 de febrer, 6 dies després de l'article anterior i el mateix dia que el Dr. Laguarda signava el seu document. Antonio Cruz es el periodista que fa la proposta a través d'un article que "El Progreso" publica a primera plana. (2)

Les raons que impulsen a A. Cruz a proposar la creació

de grups escoltes sota la direcció del Partit Radical son ben clares. Ell veu que el mètode pot servir per regenerar- aquesta idea a calat fort an l'època- la rassa, el que passa es que els Boy-Scouts que ja existeixen estan portats per un grup de persones que son d'una "calidad y significación política y religiosa que pot convertir a la institució "en instrumento de sus conocidas tendencias nada progresivas (...) y pueden moldearla, con paciencia y habilidad a gusto de los cataquetiaentes".

Com que aixó ho pensen alguns pares i aquests es el motiu pel que no deixen que els seus fills ingressin en aquesta institució A. Cruz proposa que aprofitant

..."ese considerable número de suspicaces y recelosos elemento al que le repugnaría asistir a las misas de campaña, como seguramente tendrían que hacerlo los "boy-scouts", actuales, sería muy conveniente la formación de otra agrupación de esa índole, sin misa de campaña, sin la bendición del obispo y sin la influencia solapada jesuítica que alguien cree puede haber." ("El Progreso", 6 febrer, 1913)

Perquè

"Yo soy de la opinión de que el Partido Radical debe contribuir a la regeneración de la raza creando, bajo su protección, otra agrupación de jóvenes exploradores en Barcelona, en Madrid y en todas aquellas ciudades en que este tenga arraigo".

La proposta es feta una mica a l'aire

"... si la idea es oportuna recójjela quien pueda

ponerla en práctica, que el concurso de las personalidades del partido y contingente de la escuela laicas, para esta recluta, no ha de faltar".

El fetç però, es que cinc mesos després el mateix A. Cruz també des de "El Progreso" (23 de juliol) ens diu entre altres coses que hi ha una Cada del Poble -com sabem local social del Pariti Radical- la del districte 5è. que es proposa organitzar un grup de boy- scouts.

Aprofita l'ocasió per recordar que fou ell qui en donà l'iniciativa en els mitjans radicals i també per insistir en les raons que feien convenient d'organitzarlos :

"Dije entonces que de la misma manera que bajo la protección, influencia y tutela del elemento aristocrático y reaccionario por añadidura, se fundaban grupos de jóvenes exploradores que más tarde se convertirían en instrumento que procurarían utilizarlo las clases opulentas, monárquicas y jesuíticas (...) para atajar tales efectos advertía la conveniencia de oponer a dichos grupos otros de ~~boy-scouts salidos del campo liberal inspirados en principios democráticos, dirigidos por nombres de probado temple democrático también.~~ (El Progreso 23 de julio 1913)

Després d'aquesta introducció dona la nova:

"... parece ser que la Casa del Pueblo del distrito quinto se propone organizar un grupo de boy-scouts, el primero de este matiz en Barcelona (...).Dicho grupo ya ha si-

do bautizado, digámoslo así, con el nombre de "Progreso".

Cruz presenta la creació de grups escoltes com una movilització que deuen fer les esquerres en front de les dretes:

"... si bien no precisamente debido a mi modesta iniciativa sino tal vez porque del incremento que van tomando los boy-scouts de la derecha se desprende la necesidad de movilizar los de la izquierda, parece ser que la Casa del Pueblo...."

A.C. Ballester (3) en un article de característiques semblants al d'A. Cruz, però rectificant en part l'actitut "Bellicista d'aquest diu:

"Al abogar por la creación de grupos de boy-scouts radicales no se trata, ni mucho menos, de poner un ejército de boy-scouts frente a otro ejército de boy-scouts, ni es nuestro propósito declararles la guerra a los de la derecha reputándolos absolutamente malos, ni tampoco deseamos que unos y otros se miren con prevención..."

Però per l'actitut religiosa i pel que en la societat representen les persones que han organitzat els exploradores espanyols i sobretot els barceloneses

" señores muy respetables pero de un tinte marcadamente conservador, es por lo que a los radicales debe inspirar recelos el porvenir de los actuales exploradores de la derecha; pues facilmente se comprende que no ha menester ser limo para verlo, que de los que se trata es de hacer prosélitos adictos a la monarquía, defensores de la misma y

que aseguran a ésta largos días de ventura y bienestar."

Després de dir que el Partit Radical, ja s'ha espabillat a través de la "Casa del Pueblo" del districte 5è. "que recluta con éxtito muchachos para la constitución del primer grupo ..." i d'explicar les ventatges de l'escoltisme: enfortiment moral i físic, instrucció militar, ect. acaba amb dues frases "lapidaries":

"Forjamos, pues, la palanca que ha de derribar el estado de cosas actual.

Antes que requeté inconsciente, guerrillero de la libertad a sabiendas" ("El Progreso" 20 agost 1913)

Cóm continuaren els boy-scouts del Partit radical ? Aquest grup del districte 5è. acabà per posar-se en marxa ? L'iniciativa va pendre en d'altres "Cases del Poble"? No ho sabem; però cal sospitar que malament els hi anirien les coses, perquè durant la resta de l'any "El Progreso", no en parlà gens ni mica. Aixó fa sospitar lo pitjor: que els grups escoltes radicals no prosperessin. Sinó quins motius podrien tenir els de "El Progreso" per amagar-ho, ells que en foren els propiciadors?.

NOTES:

- (1).- Texte del document a l'apèndix documental. Per la posició de l'Església veguis el capítol dedicat.
- (2).- Publiquem el text íntegre de l'article a l'Apèndix documental.
- (3).- "El Progreso" 20 agost 1913

NOIES GUIES

No es feu esperar l'organització d'escoltisme per a les noies. A començaments del mes de febrer del mateix 1913, "El Poble Català" donava la nova constitució d'una Associació de Noies Guies (Muchachas Exploradoras)

Acabà de constituir-se una Associació desconeguda "Girl-Guides" amb el fi d'organitzar a Espanya l'Escola per a mares" i el "Servei obligatori de la dona i les noies exploradores".

Formen el Comité Nacional don Miquel Mallach Caula (mestre), president; don Andreu Cabre (advocat) i professor tresorer; don Josep Fernández (metge); don Artur Planas (metge) vocals; i com a secretari, don Antoni Vilalta (metge).

En el domicili social Aribau, 48, pral. primera, de set a vuit del vespre, queda oberta inscripció gratuïta i se facilitarán informes als mestres i particulars que

ho sollicitin." (1)

La primera notícia que es dona ja es per donar la llista dels membres del comitè.

Notem que d'entrada s'anomena Nacional. Més endavant, en un article ampli que publica "La Tribuna"(2) a modus de presentació insisteix en aquest punt:

"hemos de hacer constar que el Instituto -es refereix Instituto Exploracionista Femenino+ com també l'anomena es nacionaly tiene principios de organización en muchos puntos de España" (Cosa que de moment no hem pogut constatar).

Era, però, a Barcelona, on es llençava la iniciativa de crear les noies-guies per a tota Espanya.

"A Barcelona le cabrá el honor de la iniciativa y creación de la primera "Escuela para Madres", que dentro de poco funcionará en España, merced a los altruistas implantadores del Instituto Femenino Exploracionista(3)."

Tenia res a veure aquesta iniciativa, amb els homes que pocs mesos abans havien organitzat els "Exploradores Barceloneses"?. El comitè provincial dels "exploradors de España" feia pública una nota l'any següent, en la que declarava no tenir res a veure amb les noies-guies:

"Para evitar malas interpretaciones el Comité provincial de los Exploradores ha hecho público que las "Girl-Guides" no pertenecen a la Asociación genreal de los Exploradores de España, ni tienen esta institución